

 Nuorten Kirjasto VI

 Ingan aarre

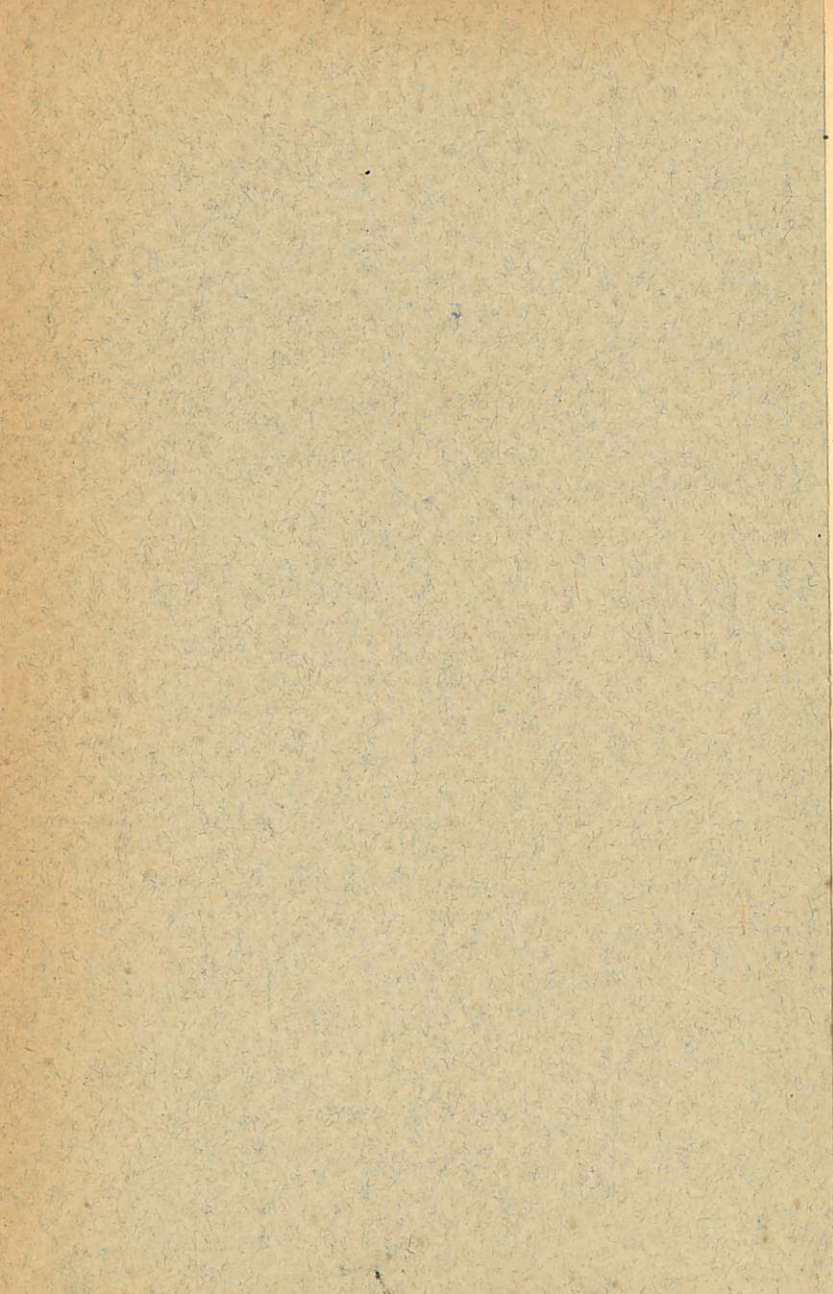
Saksaksi kirjoitti

Frans Hoffmann

◦ ◦ Kustantaja ◦ ◦
H. J. Kivessä, Oulussa

Ingan aarre.

Nuorisolle nousewalle

saksaksi kirjoitti

Frans Hoffmann.

Dulussa 1900.

Kustantaja H. F. Kivcküs.

Uudenmaan

Uudenmaan

Uudenmaan

Uudenmaan

Dulussa.

Dulun Uudessa kirjapainossa 1900

I.

Talosta ja lanhuuilla.

Leikkuaika oli käsisä; kultaiset tähtäpäät kysyivät mainioilla ja huojuttivat jyrkäisiä päitään tuulesa. Arentimies Unger seisoi waimoineen talonsa portilla ja katfeli tyytywäisen näköisenä siunaituita mainioitaan, joiden reheruys näytti runsaasti lupaawan palkita vuoden waiwat ja työn.

„Näyttää todella toimehikkaalta, äiti!“ lausui hän. „Kiikemme täyttyy ahtaammafsi kuin koskaan ennen sinä aikana kuin olemme tätä freiwin taloa arennilla pitänee eikä arennin maksusta tänä vuonna huolta ole. Päinwastoin! Woimmepa luullakseni hitusen panna säästöönkin Joosepillemme, jotta hän fuolemamme jälkeen woi ostaa pienen maatilaa ja sanoa: oma tupa, oma lupa! Se on hartain toiwu, mikä minulla vielä on. Elo omalla maalla on sentään kerrassaan toista kuin arentimaalla, josta maanomistaja woi häätää pois milloin hywänsä. Siksipä iloitsenkin runsaasta sadosta, äiti! Sillä siitä saamme enemmän rahaa kuin meillä koskaan ennen on yhdellä haawaa ollut!“

„Jumala kaswun antaa!“ arweli Diisa, hänen eukfonsa. „Niin, näkyyhän jo selwästi, että Jumala armossaan on uutтеруutemme runsaasti siunannut,

mutta en tiedä miksi minusta kumminkin aina tuntuu kuin kiwi olisi sydämelläni, enkä koskaan voi fiunauksesta oikein iloinen olla. Minusta tuntuu waan alati, että meille vielä jollain lailla huonosti käy!"

"Mitä tyhjää huolehdit, Liisa!" naurhti arentimies ja taputteli hyväntahtoisesti waimoan olalle. "Mitäpä sitä enään tapahtuisi, kuka meitä wahingoittaisi? Ylihuomenna alamme leikkauun ja firpit owat terävät kuin partawetit, elä siis enää sure ja murehdi ollenkaan".

"Kyllähän kaiikki hywin käy, jos Jumala suo!" wastasi waimo huokaustaan pidättäen. "Mutta huolestani en pääse ennenkuin wilja on aitan hinkalosja".

"Niinpä wain, te naiset huolehditte aina turhaan, — sepä tietty — ja finunkin huoliisi, Liisa, olen jo tottunut", naurhti arentimies. "Kärsiwällisyyttä tarwitaan ja kunhan Jumalan suoma sato on korjattu, niin kyllä nauran finun turhanpäiwäiselle pelollesi. Mutta katsohan, tuolta tulee Jooseppimme heinäkuormaa ajaen. Katsopas, Liisa! — Kelpo nuorufainen poikamme on ja kunnan maanwiljelijä hänestä tulee warmaan in. Katsohan waan, kuinka hywästi hän jo osaa hewošta ajaa, waitka ei ole kuin kuudennellatoista! Katso, miten taitawasti hän nurkan kiertää kuormallaan — erittäin taitawasti — siihen ei kykene yksikään poika koko kylässä, ja tyllä saat olla Joosepista ylpeä".

"Niin olenkin, niin olen", myönsi Angerin waimo ja hänen hiukan suruwoittoiset kaswonsa kirkastui. — "Jooseppi on iloni ja ylpeyteni, ja jokainen

äiti iloitsi sellaisesta pojasta. Onko tuosta hyvästä pojasta edes koskaan meille mitään vastusta? Itäiseksi hän on aina ahkera, aina puuhassa, aina tarkka! Vieläpä itse opettajanikin täytyi häntä kiittää, vaikka kai hänestä mieluisia ollut, että Joosepimme oli etewämpi hänen Ransaansa. Ja entä nyt, kun hän koulun käytyään ryhtyi maanviljelystöihin, — ihan täytyy ihmetellä, kuinka taitavasti ja kunnollisesti hän kaikki työnsä toimittaa".

„Niin, niin, Liisa, kyllä hänessä totta tosiaan on maanviljelijän wifaa“, myönteli isä tyytyväisesti päättään nyökytellen. „Senpätähden haluaisinkin sydämestäni nähdä hänet omalla tilallaan“.

„Se toivonnehan woipi helposti toteutua, naapurini“, lausui muuan wieras, joka oli kuullut arentimiehen wiimmeiset sanat. „Lähtekäähän waan niin kuin monet tuhannet lähtewät sinne, missä maa on halpaa ja missä pienelläkin rahalla pystyy ostamaan tavallisen tilan, ehtäpä suuren howinkin. Amerika ei ole niin kaukana, ettei sinne muutamissa wiikoissa ehtisi, ja jos sinne on päässyt, niin elää herroiksi. Niin, niin, töllistekää waan, naapuri, kyllä minulla on tosi mielessä ja itsekin olen monesti tuuminut heittää tämän opettajatoimen kenen hyvänsä muun haltuun ja Ransani kanssa Amerikkaan lähteä. Toista siellä sentään on kuin täällä kotona“.

Arentimies puisti päättään. „Oliko teistä, opettaja, todella niin helppoa irtautua kotoisesta turpeesta, johon olette kiini kaswaneet? En tosin tiedä, mutta arwelenpa, että sydämmeni ei tuota kestäisi, jos iäksi pitäisi jättää isänmaani, joka minulle jokapäiwäisen

leipäni antaa. Eiköhän liene viisainta pysyä omaassa maassa".

„Waan minun periaatteeni on: Ubi bene, ibi patria, toisin sanoin: Missä hyvä on olla, siellä on isänmaasi!" wäitti opettaja hiukan iwallisesti hymyillen. „Ransani ajattelee samoin kuin minä, sillä hän on viisas ja älykäs poika. En haluaisi kumminkaan ihan yksin matkalle lähteä, sillä uutisajon perustaminen wieraassa maassa on aina helpompia useammalle kuin yhdelle. Mitä tuumitte, naapurit, ettekö lähde mukaan? Te ja kenties moniaat muutkin naapurit". —

Urentimies Unger katsoi hymyillen waimoonsa: „Mitä arvelet, Liisa? Totta on, mitä opettaja sanoi maiden helppoudesta siellä, sillä itsekin olen lukenut jo monta hyvää kirjaa siirtolaisuudesta ja jokaisessa on sanottu, että muutamalla tuhannella markalla jo woi ostaa melko ison talon".

„Uskonhan kyllä", wastasi hänen waimonsa hartaasti, „uskon kaikki mitä hyvää opettaja jo on meille siitä merentakaisesta maasta kertonut, — mutta parempi pyy piwossa kuin kaffi ofalla. Sanohan, isä kulta, mitä meiltä täällä kotimaassa puuttuu, jotta pitäisi olla tyytymätön ja jotain parempaa kaitwata? Monihan kyllä on meitä rikkaampi, waan lieneeköhän siltä onnellisempi? Ei ole, isä! Tyytykäämme waan siihen, mitä Jumala on meille armostaan suonut, sillä siinä on yllin kyllin onnellisemme. Olemmehan terweitä, arentitilamme elättää meitä, tilanomistaja on hyvä herra, ei sorra meitä, Jumala

on ahkeran työmme siunannut, mitäpä enää muuta kaipaisimme?"

Arentimies Unger nuykäytti päättään tyytyväisen näköisenä". „Hywin puhuit ja järkewästi, eukko, ihan kuin sydämeestäni", lausui hän. „Kuulitte, naapuri, mitä siitä arvelette?"

„Arwelenpa", wastasi opettaja, „että kyllähän nyt kaikki on hywin, mutta kuka takaa, että sellaisena p y s y y? Saattaapa tulla katomuosi, karjalle käydä onnettomasti, arentimaksu kukaties korotetaan niin suureksi, että sitä on työläs teidän maksaa, ette tähän sitäpaitfi koskaan voi olla warma siitä, ettei uusi tilanhaltija aja teitä tilalta pois. Kuka tietää miten meidän jo huomenna käy? Sainpa tietoja pääkaupungista; isäntämme, wanha freiwi, on hywin sairas, ja kunhan hän kuolee, niin kyllä täällä paljo muutoksia tapahtuu. En tosin tunne wanhan freiwin perillistä, mutta tuskinpa saatte enää niin hywää isäntää kuin nykyinen on".

„Totta on, aiwan niin", kiitteli arentimieskin, — „freiwi on aina ollut ystämällinen ja hywä isäntä, ja toiwonpa, ettei hän ole niin sairas kuin kerrotte. Ja sitäpaitfi, jos me welwollisuutemme täytämme ja ja arentimaksut rehellisesti ja säännöllisesti maksamme, niin ei uusikaan isäntä ajane meitä tilalta pois".

„Toiwotaan niin", arweli opettaja. „Mitä minuun itseeni tulee, niin olen paljo huonommalla tilalla kuin te. Balkkani tuskin riittää, jos olisin yksinäinen mies, waan minunhan on pidettävä huolta Kansastanikin. Mitä pojasta tässä maassa tulee? Hänen äitiwainajansa jättämä pieni omaisuus ei häntä

täällä hyödytä mitään. Waan Amerikasja, tuolla meren takana, se ehkä oikein kätettyinä runsaita for-
voja kasvai. Ja eihän mikään estä isänmaahan palaamasta, kun on siellä hankkinut kelpo pusiin kul-
taa. Totta puhuen, naapuri rafas, aijon tosiaankin Amerikkaan lähteä, ja minusta tuntuu että wiisainta olisi teidänkin yhteen matkaan lyöttäytyä. Mietti-
kääpäs tuota“!

„En rupea, en“, kielsi arentimies“, „älkäätkä mi-
nusta toweria toiwoko. En kaipaa rikkautta, olen ty-
tywäinen kunhan wain rehellisellä työlläni toimeentu-
len ja niin kauan kuin Jumala armostaan suo mi-
nun täällä kotimaassani ansaita jokapäiväisen lei-
päni, en Egyptin enkä Amerikan lihapatvoja ikäwöi.
Pysyköön omassa maassaan isekukin ja tokeoon re-
hellisellä työllään tulla toimeen!“

„Antaahan päivän mennä, toisen tulla, ehtäpä
mielenne muutatte“, tuumi opettaja. „Ja jos niin
käy, niin muistakaahan minua, naapuri. Jumalan
haltuun!“

Hän nyykäytti päättään jäähywäisiksi ja lähti.
Ujatuffissaan katseli arentimies Anger kauan hänen
jälkeensä.

„Jos hän olisi oikeassa, jos saisimme uuden, il-
keän, kowasydämisen, julman isännän, joka ei säälisi
meitä köyhiä ihmisiä, kuten nykyinen hyvä kreiwim-
me, niin kyllä käwisi kehnosti“, tuumiskeli arenti-
miehen waimo hetkisen perästä. „Ujattelepa, Anger,
miten kolme vuotta jällelle päin pitkän kuimuuden
jälkeen tuli katowuosi, jottemme kyenneet arentima-
sua suorittamaan, — mitenkähän olisi käynyt, jollei

freiwi olisi ollut niin armelias? Joku toinen hänen sijassaan olisi heti ajanut meidät pois tilalta. Mikäs sitten olisi tullut neuvoksi, Unger, mikä?"

"Jumala olisi sittenkin turvamme ollut", vastasi arentimies. "Ei Jumala ketään hylkää, joka häneen turvaa! Kyllä hän meistä vastakin murheen pitää. Älä nyt, äiti, välitä mitään opettajan tyhmistä jutuista. Kyllä tunnen hänen! Tahtoessaan meitä Amerikkaan katsoo hän enemmän omaa kuin meidän etua. Yksinäisenä hän ei siellä voi juuri elämästä alottaa, sillä hänen pitäisi siellä ryhtyä maata viljelemään, waan siihen hän ei pysty. Waro ettei sinua kouniilla sanoilla petetä. Niinkuin pilwi ei päälle tultuaan näytä niin synkältä kuin taivaanrannalla, ei onnikaan ole niin huikaisewa käsittää kun katsoo kuin miltä se etäälle näyttää. Tytytkäämme siis siihen mitä meillä on. Jos tawaraa meillä ei olekaan järin paljo, niin on sitä kummin riittävästi wälttämättömiin tarpeisiimme".

Arentimiehen järkewät sanat waikuttivat waimon mieleen. "Olen tyytywäinen ja sydämeni pohjasta kiitollinen Jumalalle, jos Hän sallii meidän menehtyä eteenkin päin niinkuin tähän asti. Emme muuta, rakas ukkoseni, haluakaan".

Siihen loppui haastelu sillä kertaa. Alkoikin jo hämärtää ja piijat ja rengit tulivat kotiin niityltä, jossa olivat heinäkorjuussa olleet, jonka wuoksi emännän täytyi keittiöön kiiruhtaa nälkäisiä ja janoisia heinämiehiä tyhdyttämään. Pian huudettiinkin wäki sisälle illalliselle. Arentimies vielä katsahti iltaruskon punaamia tähtiwiä wainioitaan ja lähti sitten

pirttiin ryhtyäseen isiltä perityn tavan mukaan isännän tehtäviin pöydän ääressä. Tuli jo pimeä ja pantiin warhain lewolle, jotta aamulla taas uusin voimin työhön ryhdyttäisiin, eikä tunnon arentimies Anger saattanut aamustaakaan kuinka kova seuraava päivä olisi.

Päivän koittaessa oli hän taas jalkeilla tavallisisa puuhissaan, toimitti wäen työhön ja tarkasti, etteivät lehmät hoidotta jäisi. Minkäänlaisia tyytymättömyyden aiheita hän ei huomannut, waan hänen kaswonsa eivät filti olleet iloiset, hänen taiwasta tähystellessään. Ei tuulen henkäystäkään tuntunut, aurinko näytti suurelta loistawalta pallolta taiwaanrannalla, taiwas oli sininen ja pilwetön, ilma ei ollut wilpoinen, niinkuin aamulla tavallisesti, waan helteinen ja painostawa.

„Kyllä tulee kuuma päivä tänään“, mutisi arentimies itsekseen, „auringon helteessä ei wäeltä työ siju!“

Buolen päivän tienoissa alkoi taiwaalle keräytyä harmahatawaa huurua, joka myötäänensä sakeni ja werhosi auringonkin, ettei sitä kuin wähän tuumotti. Hetken päästä katosi se kokonaan uswaan ja läntiseltä taiwaalta nousi synkkänä ja kammottawana sawenkarwainen pilwi. Selle oli melkein tietämätöntä, ja pelkääwin katsein tarkasteli Liisa uhkaawan näköistä taiwasta.

„Jumala meitä warjelkoon“, lausui hän. Näyttää tulewan kova ukonilma!“

„Kunhan ei pahempaa tapahtuisi“, wastasi alla päin arentimies. Hänen kaswoiltaan oli ferraasaan

ladonnut iloinen luottavaisuus. „Jumala meitä ar-
mahtatoon, — pilvi nousee päälle, wesiä alkaa jo
tipahdella. On hywä, että karjataan edes on suo-
jassa. Kuules, Jooseppi, käypäs katsomassa owatko
huoneen ikkunat tiini, itse katselen sillä aikaa onko
talossa muuten kaikki kuin olla pitää“.

Jooseppi, joka vanhempiansa kanssa seisokeli
portilla, totteli heti isänsä kästyä ja äiti lähti hä-
nen mukaansa. Isä käwi nawetasssa, käski wäen olla
waroillaan ja kielsi kauas poistumasta jos sattuisi
joku onnettomuus.

Kun hän jälleen palasi pihalle kiiruhtaen pe-
loissaan olewan perheensä luokse sisälle, wälähti syn-
källä taimaalla kirkas salama, kiemurrellen kuin tu-
linen käärme, ja sitä seurasi tärisyttävä jyrrähdys,
joka tuntui koko maata perustuksiaan myöten wapi-
juttawan. Samalla alkoi rästaasti sataa kivistyille
pihalle. Satoi hetken aikaa kuin saamista kaataen ja
kovat tuulenpuuskat pieksiwät tuulenpuoleisia ikku-
noita. Ukkiä alkoivat ikkunat rämistä, ikäänkuin nii-
hin olisi heitetty kourallifittain someroa, ja ennen
kuin arentimies Anger ehti huulet wapisewina ja
kalpeina huudahtaa: „Jumala warjeko meitä, sa-
taa rakeita“, niin jo raekuuron sirpaleitji särkemät
ikkunan lasit rämisten lensiwät sisään ja niiden mu-
kana paljo rakeita ja wettä. Ei aikaakaan, niin oli
koko huone weden wallassa, ja wariusten, ittien ja
woihkaten riippui Angerin waimo miehensä kaulassa,
joka silmät kauhusta jäykkänä katseli rajuilman rai-
woa. Kalpeana seisoi Jooseppi vanhempainsa wie-
ressä.

Kyllähän olikin valtoihinsa päässeitten luonnonvoimien riehunta kauheata. Rakeita tuli kuin turfin hihasta, myrsky puhjui ja ulvoi talon ympärillä, raekuurojen välistä kuului ukkosen jyrähdykset, ja oli kuin maa ja taivas olisi mennyt nurin. Waan koftapa tuhoa ja hävitystä tuottawa ufonilma oli mennyt ohi ja aurinko alkoi taas paistaa hajaantuwien pilwien lomasta. Mutta woi sitä hävityksen kauhistusta, mikä auteni arentimiehen perheparan kyneleisiin silmiin! Isä, äiti ja poika katselivat pelonalaisina ympärilleen.

„Woi hirweätä, woi hirweätä!“ päiwitteli äiti.
 „Olemme hukassa!“ isä huokaili ja Jooseppi itki ääneensä.

Ja kyllähän oli itkun syytäkin! Paikka paikoin olivat pellot ja niityt jalkaa paksujen raekasojen peitossa, kultaiset touot maata myöten ruhjotut, runsaan sadon toivo oli häwinnyt, puute, hätä ja kuruus irwisteli waan onnettomalle arentimiehen perheelle raadelluilta wainioilta, joista muutama tuntti fitten vielä oli toiwottu runsasta satoa.

„Oikein aawistin, oikein aawistin!“ woihki Tiisa kärsiään wäänellen. „Mikä kauhea onnettomuus! Muutamassa minuutissa olemme joutuneet keppiferjäläisiksi!“

Sillä wälin oli arentimiehen mielenkuohu ehtinnyt asettua hiljaisessa rukouksesja Jumalan puoleen. Olihan hän vielä äskeisestä kauhusista kalpea, mutta hänen mielensä rohkaistui wähitellen niin että hän kykeni heikkoa waimoaan lohduttamaan.

„Herra antoi, Herra otti, Herran nimi olkoon

eiitetty!" lausui hän juhlallisesti. "Älä woivottele äläkä heittäy toivottomaksi, waimoni rakas, waan luota Herraan, kyllä Hän jälleen kohottaa ylöskin, painettuaan meidät niin sywään ja ankarasti rangaištuaan. Kaikki, mikä hänen kädestään tulee, olipa hyvää tai pahaa, on meidän nöyrästi ja kärkeväälläisesti kannettava. Ken woi Jumalan aiwoitukset ja tarkoitukset käfittää tai edes arvata? Ole siis turwasza, kyllä Herra kaikki hywin tekee, waikkapa meistä sokeista ihmisparvoista ei aina siltä näytäkään!"

"Mutta mitä, mitä meistä nyt tulee?" huolehti waimo. "Koko runsas sato on häwinnyt, leipä on meiltä mennyt, ja meidän pitää myödä kaikki tavaramme, jos waan pitää arenti maksaa. Ja millä fitten elämme? Oi, Jumalani, ankarasti olet meitä rangaištut!"

"Ätkää murehtiko teidän henkenne tähden, mitä te syötte ja mitä te juotte: eikä ruumiinne tähden, millä teitänne werhoitatte", lohdutteli Anger. "Herra, joka ruokkii taiwaan linnut ja waatettaa pellon ruohon, ei meitäkään suuresza hädäsämme unohda. Suomenna jo lähden tilanomistajan puheelle. Kun hän kuulee, miten meidän on käynyt, hänen sydämensä kyllä heltyy. Älähän toivoasi heitä! Jumala elää wielä, ja Häneen tahdomme luottaa!"

Angerin waimo oli kowin murheiszaan ja itku-filmin. Suuresta wahingosta, joka oli tullut heidän osakseen, ei hän niin pian toipunut, kuin olisi halunnut, eikä hän noudattanut miehensä lohdullisia sanojakaan. Koko päivän itki ja päiwitteli waan; turhat oliwat hänen miehensä ja Joosepin sokeet wi-

rittää hänessä uutta toivoa ja luottamusta. Ry-
neleissä oli hänen filmänsä ja rypysä olfansa vielä
seuraavana aamunakin, kun arentimies Unger janoi
jäähwyäiset lähteäkseen parin tunnin matkan päässä
olewaan pääkaupunkiin tilanomistajalta arentimassuja
anteeksi pyytämään.

„Saathan nähdä“, huokaili hän, „että matkasi
on turha! Waikka kreivi onkin aina ollut meille
hywin hywä, niin ei hän tällä kertaa sinulle apua
eikä pelastusta anna. Tiedän sen jo, sillä onnetto-
muus harwoin yfjinään tulee eikä Jumala ole vielä
kaijia wihansa maljoja meidän kurjain päämme
päälle tyhjentänyt. Nawistan pahaa yhä, niinkuin
toisfa päivänäkin ja liiankin warmasti tiedän, ettei
aawistukseni petä. Matkasi on turha, mieheni rakas,
usko minua!“

Arentimies Unger puisti päättään. „Minua su-
rettaa, Liisa“, janoi hän, „että sinä niin wähän luo-
tat Jumalaan ja kreivin hywynyteen. Mutta ole-
han kärjwällinen, illalla palaan kotiin ja toiwon war-
masti tuowani hyviä sanomia. Kreivi ei ole tlyy
eikä armoton, kuten näyt luulewan, waan hywä ja
lempeä herra. Olen siitä wahwa, ettei hän hylkää
pyyntöäni, kun emme itse onnettomuuteemme syypäät
ole. Ole hywässä toiwossa! Kohtapa palaan! Sa-
noi, nousi hewosensa selkään ja lähti ratsastamaan.
Kahden tunnin perästä saapui hän kaupunkiin ja
laskeusi hewosen selästä alas kreivin talon kartanolla,
jossa hän oli usein ennenkin käynyt. Matkalla jo
hän oli tarkoin miettinyt kaijki, mitä hän kreiwille
janoisi, ja oli warma siitä, että kreivi mielellään

hänen pyyntöönsä suostuifi. Sihän hän pyytäifään muuta kuin arennin maksun lykkäystä enfi wuoteen. Kreivi oli rikas, hywin rikas herra, oli aina ollut ystäwällinen hänelle ja muille arentimiehilleen, ei kai hän nytäkään nöyrää rukousta hylkäifi.

Niin astui arentimies Anger, fidottuaan hewonsa kiini, hywässä toiwossa kauniiseen taloon ja kysyi heti palvelijalta saifiko kreiviä puhutella? Palwelija katsoi häneen filmät suurina.

„Mutta ihme ja kumma, Anger, ettekö tiedäkään, että armollinen herra on eilen aamulla kuollut?“ wastasi tämä. „Lähetimmehän kohta ratsastajan tilan pehtorille sanomaa wiemään“.

Arentimiesparka seifoi kuin puusta pudonneena. Huonompaa sanomaa hänelle tuskin olisi woinut ilmoittaaakaan, sillä hän rakasti kreiwainajaa suuresti, kaikesta sydämestään, ja surua lisäfi vielä pelko, ettei wainajan perillinen suostuifi hänen pyyntöönsä. Hänen waimonsa synkkä aawistus ja pelko tarttuivat nyt häneenkin ja neuwottomana kysyi hän, keltä nyt oli pyydyttävä arentimaksu anteeksi tai ainakin maksuajan pitennyystä.

„Arentimaksu anteeksi tai maksuajan pitennyystä? Anger-parka!“ lausui palwelija säälien. „Kumpaa fin lienee waikea saada. Uusi isäntämme ei ole samalainen kuin wanha. Hän on tily, ylpeä ja itara mies, sen me palwelijat olemme jo hywinfin saaneet tuta. Buolet wäestä hän erotti pois, kun wanha herra tuskin vielä oli kuollutkaan, ja meille toifille hän on jo ilmoittanut, että palffojamme pienennetään. Hän soimaa meitä myötään roistoifsi ja kel-

wottomiksi laiskureiksi. Useimmat meistä eivät aijo ollakaan tässä talossa kauemmin kuin palvelusajamme loppuun, en minäkään toiseksi vuodeksi rupea. Niin, Unger, kyllähän hyvät ajat nyt ovat olleet ja menneet, kun rakas, hyvä freiwimme on fuollut. Mutta kuinka te olette hätään joutuneet? Minusta näyttivät kylwönne runsasta satoa lupawilta!"

Arentimies Unger kertoi millainen onnettomuus oli häntä kohdannut ja säälien puristi palvelija hänen kättään.

„Huonolta kuuluu, hyvin huonolta!“ lausui hän. „Autuas isäntäwainajamme ei olisi warmaankaan ainoastaan osaa arentimaksusta anteeksi antanut, vaan wieläpä paljo muutakin hyvää teille tehnyt. Mutta on epätietoisista miten uuden kanssa sowitaan. Hän on tyyly, häijy ihminen. Waan teidän, Unger, on kuitenkin käntävä hänen pakinoillaan, ja käynpä ilmoittamassa teidät, waikka minut sen wuoksi talostakin pois ajettaisiin.“

„Mutta sanokaa kumminkin, Jussti, kuka uusi isäntä oikeastaan on?“ kysyi arentimies, „ja mistä hän on kotoisin?“

„Hän on isäntäwainajamme kaukainen sukulainen, eräs parooni Sultberg Tanskasta“, wastasi palvelija. „Ennestään emme häntä tunne ollenkaan. Hän on wasta tänä kesänä tullut tähän kaupunkiin ja asunut freiwim luona. Nyt hän on perinyt freiwim kaimi maatilat, kun ketään läheisempää sukulaista ei ollut. Kohta opitte sitäpaiti hänet lähem-

min tuntemaan, Unger. Odottakaa vaan hetkinen, ilmoitan teidät tuossa paikassa".

Balwelija lähti talon siisähuoneisiin, mutta palasi pian ja wiittasi arentimiestä tulemaan mukaansa. Sydän kirkussa seurasi mies parla häntä ja seisoi hetkisen perästä paroonin edessä, joka tarkasti ja ylöpeästi katseli häntä kiireestä kantapäähän. Hänen kaswonsa olivat tylhyierteiset eikä äänikään soinut arentimiehen korviin ystävälliseltä, kun hän kysyi: „Kuka olette, mies, ja mikä teillä on asia?" Kumminkin rohkaisti Unger mieltänsä, kertoi lyhyesti asiansa ja pyysi nöyrästi armoa arennin maksussa. Parooni rypisti silmäkulmiaan.

„Sulaa waletta kaiikki tyyni!" karjasi hän röyhkeästi. „Kyllä tunnen teidät! Te arentimiehet koettatte aina wain pettää tilanomistajaa. Mutta minä en olekaan niin tyhmä, että suostun teidän pyyntöihinne. Uskokaa yhdellä sanalla: Jollette määrääkana maksu joka penniä arentimaksusta, niin ajetaan teidät heti pois tilastanne. Pitäkää se mielessänne. Hyvästi!"

Wiimmeisiä sanoja sanoessaan hän wiittasi oween päin, mutta hädäsään ja tuskasnaan ei arentimies Unger häntä ymmärtänyt, vaan rukoili vielä wesisä filmin arennin maksun lykkäystä, samalla wakuuttaen vehellisyyttään ja wilpittömyyttään.

„Sanoihan jo", karjasi parooni hänelle, „jollette maksu, ajetaan teidät talosta pois pitemmittä mutkitta! En ole tänne tullut teidän tapaiusten waijarien petettäväksi. Tiehenne menkää paikalla! On

minulla muutakin tekemistä kuin joutavia ruiikutu-
fianne kuunnella!"

"No niin, suokoön Jumala teille anteeksi, että ajatte meidät kodista ja maalta puille paljaille", sanoi arentimies Unger suutuksissaan hävittömästä koh-
telusta, jota oli saanut kokea. "Älköön teidän tar-
witko koskaan kenenkään Teitä korkeamman ja mah-
tavamman edessä seisoa samanlaisessa asemassa, kuin
minun nyt teidän edessäanne!"

"Ulos, ulos, hävitön mies!" ärjyi raimoissaan
parooni. "Ulos paitalla tai kutsun palvelijani ja
heitätän teidät ulos. Suffelaan!"

Arentimies parka huomasi selvästi, ettei hänen
onnistuisi pehmittää tuota armahtamatonta sydäntä.
Hän pidätti kyyneleitään ja poistui horjuvin aske-
lin. Palvelija odotti ulkopuolella ja puhutteli häntä
sääliwäisesti.

"Mäen jo, että on käynyt futen pelkäsinikin", sa-
noi hän. "Unger parka! Mutta älkäähän olko mil-
lännekään! — Saahan muualtakin maata arennille,
ja kyllä helposti löydätte toisen paitan, missä pa-
remmin menestytte".

Arentimies Unger puisti kowin huolestuneen nä-
köisenä päätään. "Rahatta ja puoltolauseitta ei saa
maata missään!" vastasi hän. "Olen häwiölle jou-
tunut mies! Jumala auttafoon onnetonta waimoani
ja poifaani!"

Epätouwoissaan ja mieli masennuksissa nousi
hän hewosen selkään ja palasi kotiinsa. Heti kun
waimo näki miehensä kaswot, tiesi hän pahan aawis-
tuksensa toteutuneen. Tuska sydämessä waikka hy-

my huulilla ojensi hän miehelleen kätensä ja sanoi:
 „Mä ole pahoillasi, isä rakas, kyllä Jumala ei meitä
 vielä hyljännyt ole!

Jhmeelistä. Waikka tuo heikko waimo oli ai-
 wan lohduton ja toivoton niin kauan kuin heidän
 kohtalonsa ratkaisu oli ollut epä tietoinen, niin muut-
 tui nyt, kun pahin oli tapahtunut, hänen mieltensä
 rohkeaksi, vieläpä rohkeammaksi kuin miehensä, jota
 hänen wuoro nyt oli lohduttaa.

„Joku päätös on tehtävä, isä rakas“, lausui
 hän muutamia päiviä myöhemmin, kun arentimies
 ikäwisjään ja äänettömänä istui nojatuolisissa uunin
 edessä lattiaan tuijottaen. „Kun apua saamatta em-
 me voi maatilaa arennilla pitää, niin on meidän
 jotain muuta mietittävä. Mieleeni juolahti opetta-
 jan tuonnottainen puhe, ja itseni olen sitä mietis-
 kellyt. Entä jos möisimme kaikki tavaramme, niin
 karttui siwonen summa, josta jäästyisi vielä mak-
 samattoman arentimaksjon suoritetuamme tuhatkunta
 markkaa. Emme sillä kyllä kykenisi nykyistä tilaam-
 me tai jotain muutakaan pitkäksi aikaa vuokraamaan,
 mutta ehtäpä ne riittäisiwät uuden kodin perustami-
 seksi wieraassa maassa. Meidät ajetaan pois kodista
 ja konnuilta, isänmaassa ei meillä ole mitäänlaista
 toiwoa toimeentulosta, ei kai silloin ole wäärin, jos
 käännymmekin sille selen ja lähdemme sinne, missä
 toiwomme rehellisellä työllä jokapäiväisen leipämme
 anjaitsewan. Jumalan avulla woimme tarkeituk-
 semme saawuttaa, ja ehtäpä Herran siunaus ulot-
 tuu niinkin pitkälle, että me, waikkakin ehkä wasta
 wanhoilla päiwillä, woimme kotimaahan palata ja

täällä viimeiset päivämme viettää. Mietipäs sitä, iä rakas! Minun suhteeni saat olla huoleton; minä kalaisen päätöksen tehnetkin, uskollisena towerinasi pysyn!”

Arentimies kuunteli tarkasti waimonsa tyyntä ja järkewää puhetta, ja hänen lamautunut olentonsa wirkosi, sameat silmät kirkastuivat ja sydämmellisen herttaisesti tarttui hän waimonsa käteen.

„Piisa“, lausui hän, „oletko woinut sieluni ajatuksia lukea? Suuri samaa, josta puhuit, olen minäkin itseseni mietiskellyt ja pelännyt, ettet siihen suostuisi. Nyt esitit sinä itse sitä minulle. Niin, oikeassa olet, se hetki on tullut, jota opettaja ennusti, — olemmehan suoraan sanoen karjoitetut talosta ja tilalta, — isänmaassa emme voi mitään tehdä poikamme emmekä oman tulevaisuuden turvaamiseksi, — mielestäni on siis aika lähteä johonkin toiseen paikkaan ponnistelemaan ja rehtimään. Puhelen opettajan kanssa siitä. Emmehan me kumpankaan ole vielä niin wanhoja, ettemme pystyisi raskastakin työtä tekemään, ja Joosepista meille on kelpo apu, sillä yhtä hywin kai hän siellä meren takanakin welmollisuutensa täyttää kuin täälläkin. Oikeassa olet, Piisa! Ajat ovat muuttuneet ja meidänkin on Jumalaan turwatan uusille urille lähdetävä. Menen opettajan puheille!”

Suomasta toimeen! Arentimies lähti koululle, kertoi opettajalle asiansa ja sanoi olewansa walmis Amerikkaan lähtemään. Opettaja kowasti ilostui ja pudisti hywällä mielin ja hymysuin hänen kättään.

„Baraaseen aikaanpa tulitte, hyvä naapuri“, sanoi hän. „Katsokaahan, juuri olen lufenut erään firjan etelä-amerikalaisesta Perun valtiossta ja haluni muuttaa sinne Andeswuorien juurelle on saanut uutta ylllykettä. Maa on hedelmällistä ja on kowin huokeahintaista; ilmanalaakin sanotaan lauhaksi ja terveelliseksi. Toimeen helposti tulee, ja jos onni niin suosii että löytäisi hopeasuonen, niin on muutamissa wuosissa rikas mies. Sellaista on jo usein sattunut, ja moni rutiköyhänä sinne mennyt on miljoonapohattana palannut. Ottakaa firja mukaanne, naapuri, ja lufekaa se. Kunhan olette sen sisältöön tutustua ehtineet, niin sitten tarkemmin neuwotellaan. Minun päätökseni on järkähtämätön, lähden Peruun! Ujatelkaa, naapuri, jos hopeasuonen löytämään sattuisimme! Mikä onni se olisi!“

„En aarteita halua, kunhan waagn ahkeralla työllä kunnollisesti toimeentulen“, wastasi arentimies. „Se ja poikani turwattu tulewaisuus owat ainoat, joita Zumalalta rukoilin“.

„Kylläpä toimeenne owat waatimattomat, todelta waatimattomat, naapuri, enkä epäile ollenkaan niiden toteutumista“, lausui opettaja. „Minä puolestani tuumin: kuta enempi, sitä parempi. Kulmaa ja hopeaa ei ihminen woi koskaan kylliksi asti saada!“

„Waan minä puolestani sanon: Tyhtywäisyhyttä ei ole koskaan kylliksi, sillä se on parempaa kuin kuollut metalli“, wakuuteli arentimies. „Mutta mitäpä siitä, kullakin on omat mielipiteensä! Otan firjan mukaani, herra opettaja, ja puhutaan sitten enempi, kunhan olemme sen lufeneet“.

Illalla lukiwat arentimies ja Jooseppi vuoro-
tellen äidille kirjaa, ja kun he kaikki olivat perehty-
neet sen sisältöön, neuvotteliwat he mitä oli tehtävä.
Asiaa katseltuaan puolelta jos toiselta päättiwät he
lopuksi lähteä Peruun. Itä olisi tosin ollut haluf-
kaampi lähtemään Pohjois-Amerikkaan, mutta kun
häneestä oli mukawampi opettajan seurassa lähtemi-
nen kuin yksinään, ja kun Etelä-Amerikkasakin maa
näytti hyvältä ja ilmanala suotuisalta, kallistui hän
lopuksi jälkimmäisen puolelle. Seuraavana päivänä
ilmoitti arentimies päätöksensä opettajalle.

„Olemme siis yhtä mieltä“, lausui tämä tyy-
tyväisesti. „Ensi kewääseen lähtö jääpi, mutta mei-
dän on käytettävä tämä aika hyväksemme ja koe-
tettava oppia hiukan espanjan kieltä, jotta sitaläis-
ten asukkaiden kanssa puheessa toimeentulemme. Se
on pääasia“.

Samaa mieltä oli arentimies Angerkin ja hän
ryhtyi nyt todenteolla matkavalmistuksiin. Opettaja
hankki tarwittawat kirjat ja harwa oli se ilta, jona
hän ei Kansapokiansa kanssa olisi ollut arentimiehen
perheen luona, jossa kumpikin perhe espanjan kieltä
uutterasti opetteli. Kun kewään tullen lumi wuo-
rilta sulii, olivat kaikki sitä kieltä sitfi oppineet, että
hätätilassa woivat ajatuksensa ymmärrettävästi lau-
sua. Toisten ahkeruus ja opettajan apu se tulokset
niinkin hywiksi sai.

Angerkin asiat olivat jo selwinä. Siljoilleen
oli hän myynyt tavaransa ja maksanut pennin päälle
arentimaksun. Vieläpä oli häneltä jäänytkin tuhan-
tisen markkaa, jotka riittiwät matkarahoiksi Ameri-

faan ja maafappaleen ostamiseen. Opettaja oli wirkanfa toiselle luowuttanut, joten mikään ei enään ollut lähtöä wiwoyttämässä. Urentimiehen perhe sanoi jäähywäiset ystäwilleen, jotka toiwottivat sydämestään onnea matkalle. Kaikki surkuttelivat funnon wäen lähtöä ja olisimat mielellään suoneet heidän jääwän kotimaahan. Waan auttamaankaan he eiwät, ikäwä kyllä, kenneet, joten täytyi antaa heidän mennä. Nämät lähtiwätkin raskaalla sydämellä, ja heidän mieltään suretti ero isänmaasta, kotoisesta liedestä ja turpeesta, ero kaifeesta, mikä heille oli ollut rakasta ja kallista. Uiti itki kylläkin katteria kynneliä, kun hän wiime kerran astui kotoisen kynnyn yli, ja alakuloinen oli isänkin mieli. Kumminkin pysyi hän tynnenä ja lohduutteli äitiäkin. „Ole tynni, Uisa“, sanoi hän hellästi, „emme hän me lähde kewytmielisyhden ja ylspeyden tähden. Jumalan tahtohan se on, joka pakottaa meidät lähtemään, ja nöyrästi on meidän taiwaan suomaan kohtaloon taiwuttawa. Herra tietää mitä hän tekee ja kyllä hän meidän parastamme aina tarkottaa“.

Opettajaa ei ero niin huolettanut kuin hänen towereitaan. Ei hän siitä wälittänyt mistä hänen oli luowuttawa, waan hänen ajatufsensa harhailimat waan tulewaisuudessa, joka hänen mielesfään kangasteli hywin loistawana. Hän rakenteli mitä ihanimpia tuulentupia ja mielesfä pyöri waan suuret aarteet ja rikfaat „hopeasuonet“, joita ihan warmaan löytäisi. Warma oli hän siitäkin, että hän, jos niifseen tulee, muutamain wuosien perästä palaa isänmaahan rikkaana, hywin rikkaana miehenä.

Kansa poika oli yhtä hyvässä toivossa. Silmät ahneudesta palaen kuunteli hän isänsä kertomuksia hopea-aarteista, joita tämän sanojen mukaan oli Perussa kaikkialla maassa, jottei tarvinnut muka kuin hiukan etjiä ja maata kaimaa niitä löytääkseen. Arvontimies Unger sitä vastaan naureskeli tuollaisille tuumille ja piti niitä pelkinä tuulentupina. Itse hän ei enempää toivonut kuin kunnollista toimeentuloa.

„Kavahtakaat, ystävä“, sanoi hän monta kertaa opettajalle, kun tämä uneksi wieraan maan sumuttomista aarteista, — „kavahtakaa sellaisia houreita, sillä ne voivat vielä katkerasti pettää. Usko Jumalaan ja rehellinen työ luovat tyytyväisen mielen ja lopuksi vielä siunausta. Kaikki muu on turhuutta. Kyllähän jokaisessa hedelmällisessä maassa on kultaa ja hopeaa; on osattava waan oikealla tavalla, uutterasti sitä sieltä hankkia eikä jonninjoutamalla aarteenkaiwamisella“.

Opettajan ja hänen poikansa mieliin eivät nuojärkewät mietteet pystyneet, waan rakentelivat he yhä waan tuulentupiaan. Wihdoin Ungerin heitti puhelut asiasta fikseen, kun hän huomasi, että ne eivät sen enempää vaikuta. Kumminkin säilyi rauha ja ystämyys perheiden välillä, waikka molempien toimeet ja matkan tarkoitus olivat ihan erilaisia. Kofemus wasta luonnollisesti osottai kummalla parempia. Nyt vielä kumpikin iloitfi uskoen paremman osan walinneensa.

II.

Wieraalla maalla.

Onnellisen merimattan perästä saapuivat sirtolaisemme Perun rannalle ja nousivat maihin Kallaon satamassa sekä jatkoivat matkaansa pysähtymättä Perun pääkaupunkiin Limaan, jossa aikoiwat hiukan viivähtää tiedustellakseen mistäpäin saisiwat maata ostaa. Heille sattuihin hyvä onni. Huomasivat näet sen ravintolan isännän, jossa asuiwat, syntyperältään oman maalaiselä, joka oli heille hywin ystävällinen. Kuultuaan heidän aikowan Peruun ajetua maata wiljelemään hän ilosta huudahti: „Woinpa auttaa teitä! Talosfani on muutamia wiikkoja asunut eräs espanjalainen herra, nimeltään Ramiro. Hänellä on kaunis maatila Saujan laaksoissa lähellä Miton kylää. Löydettyään Pascon läheltä hopeasuonen, jota aikoo ruweta kaimamaan, möişi hän halusta maansa, talonsa, karjansa ja kaikki. Tila sopişi hywin teille. Se on kauniissa seudussa Andeswuorien juurella, maa on hedelmällistä ja ilmanala terveellisintä koko Perussa. Jos tahdotte, rupean hieromaan kauppa Don Ramiron kanssa“.

Opettaja oli hywin tiihoksisssa, etenkin kun vielä kuuli isännän puhuvan hopeasuonen löytämisestä ja hänen teki mieli paikalla ostaa tuo tila. Mutta arentimies Unger oli hiukan warowaisempi ja tahtoi ensin saada tarkoin selwille laakson aseman ja etäisyyden ja myytävänä olewan tilan suuruuden. Ravintolan isäntä, herra Keller, kertoi kaikki minä tieşi

ja kutsui lopuksi myyjän tulemaan itsensä kaupasta sopimaan. Don Ramiro tulikin. Hän oli vilpittömän suora ja jaloluontoinen. Selwin sanoi kertoili hän maatilastaan, millä paikalla se oli, kuinka suuri y. m. — sanoi sen olewan päälle tuhannen tynnyri- alan — niin että Ungerkin oli ihmeissään. Hänellä oli vielä jälellä sen verran rahoja, että hän jaksaisi opettajan kanssa tilan ostaa, ja vieläpä jäisikin jonkun verran, jotta voisi jotain tarvekaluja ostaa, niinkuin aseita sekä metsästystä että puolustusta warten, jos wilit alkuasukkaat joskus sattuisivat päälle hyökkäämään.

„Hywin harwoin sellaista tapahtuu“, selitti Don Ramiro, „waikka kyllähän sentään on hyvä olla waruillaan. Kun on aseita, niin muutamat päättäväiset ja rohkeat miehet kyllä kykenewät millijoukot kerkoittamaan, etenkin kun pysyy naapuriansa, Miton kyläläisten kanssa, hywisä wäleissä. Ne owatkin kelpo wäkeä eikä minulla, waikka olenkin kymmenen vuotta heidän naapurinansa asunut, ole mitään wälittämisen syytä. Ja yhden ainoan kerran waan niinä kymmenenä wuotena owat intiaanit kimppuumme hyökänneet ryöstääkseen meidät, waikka onnistumatta. Muutamat hywin tähdätetyt laukaukset osottiwat heille, että olimme waruillamme ja he pakeniwat — ehkäpä vielä ainaseksi, koska eiwät tuon erän perästä ole uutta yritystä tehneet“.

Don Ramiron wakuutuksista huolimatta oli Siija intiaanien takia hiukan lewoton. Tilan ostaminen näytti kuitenkin niin edulliselta, että intiaanit unoh- tuivat. Opettaja tahtoi kaupan heti päättää ja sa-

maa mieltä oliwat muutkin. Isä Anger waan ei tahtonut päätöfseen päästä.

„Kunhan sen saisi nähdä“, tuumi hän. „Eihän sifaa säkkiin osteta. Tietämättä tehty kauppa voi olla epäedullinenkin“.

„Oikeassa olette“, huomautti Don Ramiro. „Menkää katselemaan maatilaa. Jos se teitä miellyttää, niin ottakaa se haltuunne. Sitä warten firjoitankin teidän mukaanne firjeen pehtorille, jotta hän näyttäisi teille kaikki paikfat. Waan jollei se miellytä teitä, niin voittehan mennä muualle. Talon hintaa ei tarwitse heti maksaa, fitten wasta, kun olette tilan tarkastaneet. Neljän wiikon perästä käyn Mitosfa ja saatammehan silloin kaupat tehdä“.

Tuohon Don Ramiron wilpittömään ja omaa woittoa pyytämättömään esitykseen suostui Angerfin lopulta.

„Samapa se“, lausui hän, „neljän wiikon perästä teemme kaupan tai saatte antaa meille anteekfi että olemme turhanpäiten teitä waiwanneet“.

„Hywä on“, wastasi Don Ramiro. „Olen wakuutettu, että tila Mitosfa teitä miellyttää. Näkemään asti! Hetken perästä saatte pehtorille menewän firjeen“.

Ystävällisesti terwehtien poistui espanjalainen, ja arentimies ja opettaja ryhtyiwät wiivyttelemättä matkahankkeisiin. Heidän isäntänsä, Keller, oli ystävällisesti heille apuna kaikessa, opasti heitä sellaisiin paikkoihin, mistä sai ostaa helpoimmalla paraita tawaroita, piti huolta, etteiwät wiekkaat kaupparehet saisi heitä pettää ja neuwoi heitä kaikella tawalla.

Jllalla oltiin kaikesta selwillä. Don Ramironkin kirje pehtorille oli jo kirjoitettu, kun he palasivat ravintolaan, jotta oltiin kaikin puolin valmiita seuraavana aamuna lähtemään matkalle tulemaan kotiin. Muutaman päivän matkustettuaan saapuivat he onnellisesti Saujan laaksoon, jonka hopeankirkaitten purojen kostuttamalle ja korkeiden vuorien ympäröimälle tasangolle heillä oli aikomus asettua.

Puolissa oli päivä kun he saapuivat Miton kylään. Heille neuvottiin Don Ramiron maatila, joka oli neljänneštunnin matkan päässä kylästä. Ystävällisesti lausui heidät tervetulleiksi tilan pehtori saatuaan isäntänsä kirjeen. Talo, jonne heidät vietiin, ei kyllä ollut kowin iso eikä komea, mutta oli kumminkin fiksi tilawa, että sai kunnolliset yösijat, ja aitasä oli tarpeeksi ruokaa ja juomaa wäsyneille ja nälkäisille matkamiehillemme.

Kun jo alkoi hämärtää, eiwät he luonnollisesti woineet tarkastella enää samana päivänä taloa, tiluksia ja karjaa, waan täytyi Ungerin jättää se toimi seuraavaksi päiväksi. Kumminkin huomasi hän jo pehtorin wastauksista kysymyksiinsä, ettei tilanomistaja ollut liioja laskenut kiittäessään maata ihanaksi ja hedelmälliseksi. Sentähden käwikin hän perheineen tyytyväisenä lewolle. Mutta opettaja poikineen ei malttanut nukkumaan ruweta, puheli waan pehtorin kanssa ja tiedusteli häneltä olisiko kufaties jotain toiwoa laaksoista löytää rikkaita hopesuonia. Se rikkauden himo, joka opettajassa kysymyksiä tehdessä ilmeni, sai pehtorin hymyilemään. Arwuliaasti hän kumminkin kertoi kaikki minä tiesi.

„Nämät feudit“, lausui hän, „eivät näytä niin hopearikkailta kuin monet muut paikat Perussa, kuten esimerkiksi Cerro de Pascon tienoott, jossa on löydetty hywin tuottavia suonia, wieläpä rikkaita hopeakappaleitakin kelleisiltään maan pinnalta. Epäilemättä näiltäkin ympäristön vuorilta kyllin tarkka-ilmäinen woiji suuretkin aarteet löytää. Ja kyllähän tosin yksi ja toinen on sattunut niitä löytämäänkin, mutta wiisaampi on kumminkin pelloistaan ja karjastaan huolta pitää kuin vuorilta, rotkoista ja laakson sopukoista malmia etsiä. Harwoin ja silloinkin melkein sattumalta waan on sellainen etsijä mitään löytänyt. Toista luullakseni olisi, jos onnistuisi päästä moniattien näillä mailla asuwien intiaaniensa niin hyväksi tuttavaksi, että saisi heidät ilmoittamaan salaiset aarrepaikkansa. Joukossa on monta sellaista, jotka rikkaitakin kaimokkia tietäwät, mutta eiwätpä mitenkään rupea niitä walkeihoiselle ilmaisemaan. He tietäwät näet hywin, että wuorien kaimamisesta olisi waan kowaa työtä ja wähän huwia, joten pitäwätkin parempana antaa aarteiden olla maassa kätöksä ja käyttäwät niitä hyväkseen waan suurimmasa tarpeessa. Wuosifatoja on tietoa mitä rikkaimmista hopeasuonista kulkenut heissä perintönä aina isältä pojalle mitä suurimpana salaisuutena, mutta wielä ei ole, kuten jo sanoinkin, yhdenkään walkeihaisen onnistunut houkutella umpimielisiltä intiaaneilta heidän salaisuuttaan, eikä edes palowiinanaan, jota he niin halusta ja intohimoisesti juomat, tuossa suhteessa mitään waikeuta. Uskäätsiis, hyvä herra, ruwetkokaan hopeasuonia etsimään,

turhaa työtä se kumminkin on. Ja miksiäpä rupeaisittekaan? Kohtalaisella uutteruudella saa täällä maasta niin runsaan sadon, että huolehti toimeen tulee”.

Söröllä korwin kuunteli opettaja jokaista pehtorin sanaa. Ohä waan suuremmaksi kasvoi rikastumisen himo hänen sydämessään. Sama oli Ransa pojanikin laita, joka oli hänkin melkein pä hengittämättä kuunnellut. Molemmat pyysivät he pehtoria vielä kertomaan löydetyistä hopeasuonista ja suurista aarteista muka, mutta tämä kieltäytyi jyrkästi, waikka ystävällisesti.

„Ei enää tänä yönä, arwoijat herrat, jos suwaitsette”, hän kieltäytyi. „On jo myöhäinen, tarwitsette lepoa. Onhan meillä vielä monta päivää niistä puhua. Hywää yötä, herrat! Hywää yötä!”

Sntohimoisten aarteenetsijäin täytyi sillä kertaa siihen tyytyä ja kiihkoaan hillitä koettaa. Pehtori neuvoi heille wuoteet ja toiwotti heille erotesaan wirtistämää lepoa. Mutta se toiwotus ei toteutunut. Opettajan ja hänen poikansa kiihtyneessä mielikuvituksessa wäikkivät waan satumaiset aarteet, joiden löytämiseen ei tarwittu kuin onnellista sattumaa, ja ne karkoittivat wirtistämän unenkin heidän filmistään. Wihdoin pääsivät he nukkumaan, mutta fittentkin vielä pörivät mielessä waan haaweelliset unikuvat, jotka heidän wertaan tulistuttivat ja hermoja kiihoittivat. Kun aamulla Angerin woimakas ääni heidät herätti, toipuiwat he lopulta ja tuliwat yhtä uupuneen näköisinä kuin eilen ja kaswot kalpeina ja welttoina siihen huoneeseen, missä toiset

heitä odottivat aamiaiselle, jonka pehtori jo varain oli laitattanut.

„Roetetaanpa joutua“, sanoi Unger. „Ennen en saa lepoa, kuin olen maatilan päästä päähän tarkastellut. Kyllä kai tekin, Wagner ystäväni, olette niin utelias“.

Opettaja nyökäytti päätään, söi nopeasti pari „tortillasta“ (litteää paistettua maisjifakkua) ja joi äänettömänä sutlaansa. Sitten seurasi hän poikineen ja Ungerin perheen kanssa pehtoria, joka oli ystävällisestään luvannut ruveta heille oppaaksi.

Kokoneen maanviljelijän filmin tarkasteli Unger joka paikkaa, jonka läpi kulkiivat. Hän huomasi, ettei Don Ramiro ollut liioja laskenut, maataan kiittäessään. Wiljama maa kasvoi runsaasti kahwia, maisjia, tupakkia, appelsiineja, banaaneja ja anaanaksia, ja huomasi aivan hywin, että tilan tuotannon voisi kaffi, kolme kertaa suuremmaksi nykyistään tehdä. Sitäpäit si arveli pehtori, että läheisistä metsistä voisi kerätä hyvän joukon kiinapuun kuorta, palsamia, hyvänhajuista pihkaa, hunajaa ja wahaa, jotka Liman kaupungissa saisi yhtä hywin kaupaksi kuin pellonkin tuotteet, ja että tilasta voitaisiin saada suuremmatta waiwatta koko joukon runsaampi sato. Unger mieltäi yhä enemmän maatilaan ja lausui suoraan mielipiteensä opettajalle.

„Mijon tänne jäädä“, sanoi hän. — „Mitä te, naapuri Wagner, tuumitte?“

„Shan samaa kuin tekin“, wastasi opettaja arwelematta, waikka hän kullies sa oli waan hätäisesti

wiljelyksiä katsahtanut. „Tänne jäämme, warma se on“.

Balateessa tuletettiin muutamien ruo'ista rafennettujen majojen siivu, joiden seinät olivat sawella rapatut. Katto oli maisjin oljista ja palmun lehdistä.

„Mitäs majoja nuo ovat?“ kysyi Anger pehtorilta.

„Ne ovat niiden kristittyjen intiaanien asuntoja, jotka Don Ramiroille ovat päiväpalkalla työtä tehneet“, vastasi pehtori. „Neuwoijin teitäkin, herra heidän kanssaan sopimuksen tekemään. He tuntevat maan ja wiljelystawat. Jos heitä hywin kohtelee, ovat he uskollisia ja rehellisiä työmiehiä, ja palkkakin on vähäinen työhön nähden, sillä he tulewat itse niin vähällä toimeen. Kun antaa heille kappaleen maata, josta saawat maissi- ja coca-tarpeensa, niin ei muusta paljo tarvitse puhuaakaan“.

„Minäpä puhelen joskus heidän kanssaan“, sanoi Anger.

„Niin minäkin“, lisäsi siihen Wagner, jonka filmit intiaaneista puhuttaessa olivat alkaneet kiilua.

„Ahaa!“ ajatteli hän itseksensä, „jos intiaanit asuwat meidän maallamme, niin ei liene mahdoton saada heitä mielisuosiolta tai pakolla salaisuutensa ilmaisemaan. Malttia waan! Kyllähän joku heistä tertookin vielä minulle misjä hopeaa on“.

He kulkiwat edelleen. Tähän saakka olivat he waan nähneet kahwipensaita, joita oli talon ympärillä ja lähistöllä, ja hedelmäpuita laajoilla maissinainioilla, banaaneja puron rannalla, joka liriä laak-

son läpi, sekä kiviällä ylhäisemmillä ja päivänpaiseilla paikoilla useita anaanaspuu-ryhmiä, joiden hedelmien mehu kuumissa maissa on niin terveellistä ja virkistävää. Päästyään intiaanimajojen ohi saapuivat he alawille maille ja siellä näkivät wetifillä puron rannoilla wihreitä ruomostoja, joita Unger ihmeisfään katseli.

„Mitä nuo owat?“ kysyi hän. „Sihän tuo tawallista ruokoa ole? Ovatko ne ehtä sokeriruokoja?“
 „Oikeinpa arwasittekin“, wastasi pehtori, „ja tuolla hiukan etempänä, korkealla kummulla, on rakennus, jossa ruowoista mafea sokerimehu pristeetaan. Kaikki owat hyvässä kunnossa. Don Ramiro ylpeili tawallaan aina sillä, että piti tilansa mitä paraimmassa kunnossa, ettekä kehnoja kauppoja tee, jos tilan ostate“.

„Olenkin jo warmasti päättänyt kaupat tehdä, sillä tila on parempi kuin luulinkaan“, wastasi Unger tyytywäisenä. „Mitä sinä, Liisa, arwelet? Luuletko woiwasti täällä onnellisena asua?“

„Luulen warmasti“, wastasi Liisa sydämmellisesti. „Missä tahansa sinä, ukko rakas, olet tyytywäinen, siellä minäkin olen onnellinen“.

„Entä sinä, Jooseppi?“ kysyi isä.
 „Olen ihastunut tähän rikkaaseen kaimiiseen luontoon“, wastasi Jooseppi reippaasti. „Kyllähän minusta kaikki wielä näyttää oudolta eikä liene aivan helppo luullakseni tottua uusiin maanwiljelys- ja työtapoihin, — mutta uskonpa kumminkin, isä rakas, ahferuudella ja hyvällä tahdolla niistä suoriutuwamme ja kysyni mukaan kaikissa apunanne olen“.

„No sitten olen, Jumalaan luottaen, ihan huoleton“, lausui isä. „Täällähän on kaikkea, mitä toimeentullaksemme tarvitsemme, ja jos ahkeroita olemme, niin voimmepa kenties enemmänkin kotoon saada, ehkäpä niinkin paljon, että vielä kerran voimme palata kotiin, joka kumminkaan ei koskaan muistoista haihdu“.

„Toivon niin minäkin, olenpa warmain siitä, että päämääränne saavutatte“, sanoi pehtori, joka myös oli puheen kuullut. „Kun on vaan ahkera, säästäväinen, warowa ja wiisas, niin kyllä täällä menestyn. Älkää vaan pilventakaisia ruwetko toimomaan! Hywin harwoin sellaiset toimeet toteutuvat“.

„Eivät ehkä usein, vaan toisinaan kumminkin“, mutisi itsekseen opettaja. „Ja paljohan se riippuu miehestäkin. Malettia vaan! Ensin pehtorilta tarkat tiedot ongin ja sitten intiaanien kimppuun käyn. Kummahan on, jollei tavalla tai toisella onnistu“.

Koko tila oli tarkastettu jo ja seurue palasi tarkastusmatkalta taloon. Samana päivänä vielä sopivat Anger ja opettaja tilukfien jaosta. Wagner luovutti Angerille suuremman osan, waikka tämä ei woinutkaan heti kaikkea maksaa. Säännösumman toivoi hän kumminkin muka kytkenewänsä suorittaa heti kun ensimmäisen sadon korjatukfi saisi. Usuinrakennusta päätettiin toistaisekfi yhteisenä pitää, kunnes Anger ehtisi omalle maalleen oman talon rakentaa. Pehtorikin suostui Angerin lehotuksesta joksikin ajakfi toimeensa jäämään, jotta uutisasukkaat työtäpöihin tottua ehtisiwät, ja jo seuraawana päivänä

Unger, Jooseppi ja Piisa työhön ryhtyivät. Lupa-
sivat intiaaninkin entisillä palkkaehdoilla palvelukseen
jäädä, ja viikon muutamisen päästä oli Unger poi-
fineen pelto- ja hedelmäviljelyksen perille jo jotakuin-
kin päässyt. Jossti entisestäkin kokemuksesta apua
oli, mutta paljo siihen pehtorinkin neuvot ja ohjeet
auttoivat.

Kun Don Ramiro määröpäivänä tilalle saapui,
niinkuin oli luvannut, kaikki jo hyvässä kunnossa
oli. Rauppasumman saatuaan ja tilan viljelyksiä
katsellessaan hän kummiinsa joutui. Toinen puoli
näytti näet olewan hyvästi hoidettua ja hyvässä
kasvukunnossa, mutta toinen ilmeisesti hiljoilleen rap-
piolle menossa.

„Mikä tähän on syynä?“ kysyi hän.

Unger kohautti waan olkapäitään, mutta peh-
tori kuivasti wirtkoi: „Ei se mitään ihme ole.
Nuo pellot ovat herra Wagnerin, joka poikineen
enimmäkseen waan hopeasuonia etsiskelee mufa eikä
juuri paljo maanviljelyksestä wälitä. Jos hän wie-
lä kauan samalla tawalla jatkaa, niin ei hänellä
maasta suuria toiveita ole“.

III.

Ingan aarre.

Niin käwikin kuin pehtori oli sanonut. Ange-
rin perheen pelloilla ahkerasti raataessa kuleskeli opet-
taja waan poikineen ympäristön wuorilla ja laaf-

soissa ja wiipyi usein useampiakin päiviä kotoa pois-
 ja. Alusta alkaen oli hän wälinpitämätön ollut maa-
 osuutensa hoidosta, pehtorilta ja sittemmin intiaa-
 neilta oli waan tiedustellut läheisten wuorien metal-
 lirikkautta ja silloin aina sellaista kuulemaan sat-
 tunut, joka hänen himoaan yhä ylltytti. Ei pehtori
 eivätkä intiaanitkaan sitä salanneet, että ympäristön
 wuorisja oli suuri hopeasuoni, mutta edellinen ei
 tiennyt eikä jälkimmäisiä saanut rukouksilla eikä lu-
 pauksilla paikkaa tarpeeksi ilmoittamaan. Leikkiä
 waan laskiwat herra Wagnerin ahneudella ja hu-
 wiksiin häntä aina kertomuksillaan kiihoittiwat niin
 että hän melkein järkensä menetti. Ihmeellisiä ker-
 tomuksia he juttelivat hänelle wuortensa rikkaudesta
 muka, ja näyttipä vielä yksi tai toinen hänelle sil-
 loin tällöin arwoittaita malmikappaleitakin, joita edel-
 lifenä päivänä sanoiwat läheisyydestä murtaneensa,
 — mutta minkäänlaisilla rukouksilla ei heitä saanut
 paikkaa ilmaisemaan. Opettaja koetti wiimmeistä kei-
 noaan. Eräänä päivänä kutsui hän muutamia in-
 tiaaneja asuntoonsa, kestitti heitä ruoalla ja juomalla
 ja tarjosipa vielä rommiaakin niin paljon kuin juoda
 jaksowat siinä toiwossa, että joskukaan heistä juopu-
 neena salaisuuden kertoisi.

Intiaanit kertoiwat, kuten tavallisesti, wuoris-
 ton satumaisista aarteista, kun tulinen, huumaawa
 juoma oli kielet liikkeelle saanut, mutta turhaan ope-
 taja wiittaustakaan wartoi, joka hänet oikeille jälille
 saattaisi. Kun hänen ei onnistunut warowaisia kie-
 liä saada salaisuutta kertomaan, koetti hän intättä-
 mällä intiaaneja puhumaan saada ja wäitti, että he

olivat walehdelleet, ja ettei heidän wuorissa hopeasuonia löytynytään. Mutta erehdys hänelle tuli luullessaan intiaanien wäittelyinnossaan suurimman salaisuutensa ilmaisewan.

„Mitä teidän tarfotuksenne, herra, oikeastaan on?“ kysyi eräs harmaapäinen intiaani. „Woifin kertoa sellaista, joka teitä vielä enemmän ihmetyttäisi kuin kaikki tähän asti kuulemanne. Kuulkaahan! Guancayon suuressa kylässä, joka on muutamien penikulmien päässä tästä maatilasta, asui wuosia sitten eräs franjiskaanimunkki. Hän oli hyvä mies ja aina ystäwällinen weljillemme, jotka häntä rakastiwat ja weiwät hänelle usein metsän riistaa, woita ja juustoa. Mutta hänellä oli yksi suuri wika, oli näet intohimoinen pelaaja ja menetti usein kaikki rahansa wiimmeiseen penniin. Kerran pelasi hän kaikki huomaansa uskotut rahat, ja pelko häpeästä, joka häntä varmasti kohtaisi, jos rikos ilmi tulisi, teki hänet toiwottomaksi ja synkkämieliseksi. Silloin tapasi hänet eräs weljistämme ja sääli häntä sekä tiedusteli surun syntä. Siä kertoikin pulansa.

„Jollei se, kummi, sen kummempi ole, niin olkaa huoleti“, sanoi hän, „ennenkuin huomenilta on käyissä, olette pelastettu“.

Munkki ei uskonut; mutta ennenkuin seuraawa ilta oli kulunut, toi kuin toikin punanahka lupauksensa mukaan hänelle pussillisen puhtainta hopeamalmia. Hywä isä pääsi huolestaan, ja hänen ilonsa oli niin suuri, että weljemme teki vielä useat ferrat samoin.

Muttaei munkki siihen tytyntykään enää waan luta enemmän sai, sitä enemmän vielä halusi. Niinpä pyyteli hän eräänä päivänä punaista miestä ottamaan hänet jonkun kerran mukaansa kaimokseen ja onnistuikin wiefotella weljemme rukouksiinsa taipumaan. Punainen mies tuli yöllä kahden towerin kanssa munkin asunnolle, sitoi hänen filmänsä ja nosti hänet selkäänsä sekä kantoi häntä muutamia tuntia mutkitellen wuoristoon. Wihdoin saawuttiin kaimoksele ja munkki laskeettiin matalanlaisesta kaimoksen reijästä alas. Siellä paistoi mitä ihanin hopean hohde hänen filmiinsä, jotka alkoivat himoisti kiilua. Punainen mies näki selwästi, että hän mielti jotain wiekkautta löytääkseen intiaanein awutta rikkaan kaimoksen. Wiekas oli munkki, waan wiekkaampi vielä oli punainen mies. Hän piti tarkoin filmällä isää ja huomasi, miten tämä palatesa wiekkaasti tiputteli rukousnauhastaan helmiä aina tawan takaa tielle, jotta seuraavana päivänä niiden awulla kaimoksele osaisi. Mutta punainen mies poimi tarkoin joka helmen pois ja antoi munkin asunnolle päästyä kourallisen niitä tälle, wikkoen: „Isä, nauhastasi owat helmet tippuneet, mutta onneksi olen ne löytänyt!“

„Mäette siis, että, wuorissamme on kätkössä aarteita. Guancayon kirkkoherrakin woi sen teille todistaa“.

„Ja kumminkaan en sitä usko ennenkuin omin silmin näen“, wakuutti opettaja ylpeästi.

Intiaani puisti päätään.

„Woihin näyttää teille jotain muuta kuin wi-

heliäisen hopeasuonen", vastasi hän, " sillä minä tiedän, missä Ingan aarre on kätkössä".

"Ingan aarre, mikä se on?" kysyi opettaja sulfelästi. "Kertotkaa minulle siitä, mies!"

"Haluttaako teidän kuulla siitä, herra?" vastasi intiaani vakavasti. "Parempi olisi, ettette kuulisi, sillä saatte vielä katua sitä. Kullan himonne ylttyy waan yhä suuremmaksi ettekä kumminkaan voi koskaan sitä tyhdyttää. Jätetään asia fikseen".

"Ei, ei, kerro waan kaikki, mitä aarteesta tiedät", pyysi opettaja kiivaasti.

"Kuulkaa siis", alkoi intiaani kertoa. "Siihen aikaan, kun valkoiset muukalaiset kaukaisesta maasta tulivat suuren weden yli Ingan valtakuntaan, halutti Atahuallpa lapsiaan. Muukalaiset olivat woiakkaita ja mahtawia, ja waikka isämme urhoollisesti ja sitkeästi heitä vastaan taistelivat, eivät he kumminkaan woineet mitään muukalaisten soturien kauheille tuliluikeille ja leimuawille säilille. Atahuallpa keräsi sotilaansa Cayamarcan luo ratkaisewaan taisteluun; kuolemaa halwekijien he taistelivat, Inka etumaisena, mutta heidät taas voitettiin. Sumalat olivat sen niin päättäneet. Baljo sotilaitamme kaatui, Inka itse joutui wihollistemme wangiiksi ja wiettiin Cayamarcaan. Hädisjään lupasi hän wihollisten johtajalle, julmalle Franzisko Pizarrolle, äärettömät lunnaat, jos pääsisi wapaaksi. Hänen wankimeronsa oli kaksikymmentäkaksi jalkaa pitkä ja seitsemäntoista jalkaa leveä. Sen lupasi Atahuallpa täyttää puhtaalla kullalla piiruun asti, jonka Pizarro miekallaan seinään piirtäisi. Valkoisten kullan-

himoinen johtaja suostui ehdotukseen, ja Atahuallpa pyysi erästä uskottua ystäväänsä lunnaskullat hankkimaan. Mutta eipä Inka ystävineen saanutkaan Cayamarcasta ja sen ympäristöltä kotoon kuin puolet kultamäärästä. Silloin lähetti Inka lähettilään Guztoon noutamaan tunintaallisesta aarrekammioista lisää kulta, ja tämä palasi Guzosta Cayamarcaan mukanaan yksitoistatuhatta laama-eläintä, joista jokaisen selässä oli sata naulaa kulta. Silloin tapahtui kuulmaton rikos, joka ikuisesti on valkoihoisille häpeäksi. Ennenkuin laamat kuormineen ehtivät Cayamarcaan saapua, rikkoivat he sopimuksensa häpeällisesti ja hirttivät Inka Atahuallpan. Rikos tehtiin Diego de Almagran ja dominikaanimunkin Vincende de Balwerden neuvoista. Älkää ihmetelkö, herra, tarfkoja tietojamme tapauksesta. Sanoma siitä kulki suusta suuhun, ja lastenlapsemme saavat sen yhtä tarkasti tietää kuin mekin. No niin. Kamala teko oli tehty ja kauhunsanoma lewisi niin nopeasti kuin kulowalkea kautta koko maan. Murhatun Ingan lähettiläskin kuuli sen ajaessaan raskaskuormaisia laamojaan Keski-Perun ylängön poikki. Hän oli silloin juuri näillä seuduilla tuon pienen Miton kylän lähettyvillä. Kuultuaan kauhun sanoman puratti hän heti juhtainsa kuormat, kätki kullan turvalliseseen piilopaikkaan ja käski seuralaistensa hajautua ympäri maan. — Siinä kuulitte kertomuksen Ingan aarteesta.“

„Yksitoistatuhatta juhtaa, ja jokaisen selässä sata naulaa kulta, sehän on mahdotonta, sinä walehtelet!“ huudahti opettaja kalpeana ja melkein pä hen-

gittämään tyhenemätönnä, niin waltawasti oli näet waiwuttanut häneen tieto tuosta äärettömästä fullan paljoudesta, jonka arwoa hän tuskin jaksoi käsittää. „Walehtelet! Koko maailmassa ei ole niin paljo kulta!“

„Matteo ei koskaan walehtele“, wäitti intiaani ylpeästi. „Kulta on warmassa tallessa Miton ylängöllä, ja moni meistä tietää paikankin, jonne esisämme sen kätkiwät“.

„Mutta miksette sitten hae käsiinne tuota suunnatonta aarretta, jos kerran paikankin tiedätte, missä se on?“ uteli opettaja. „Waletta, sulaa waletta kaiikki tyyni! Ja jospa siinä olisiikin perää, että kulta jollainkin on maahan kairwettu, niin tyllähän toiset kädet ovat jo aikoja sitten sen pois kairwaneet“.

„Grehdytpä“, intti Matteo intiaani tyllmästi. — „Yksikään meistä ei kultaan koske, jota wiimmeisen Inkamme weri on tahrannut; mutta eiwätpä walfoistenkaan kädet, joiden isät kuniinkaamme surmasiwat, koskaan aarteeseen koske. Tarpeeksi on jo puhuttu! Ei enää siitä haastella“.

Turhia oliwat kumminkin intiaanin yritykset lopettaa keskustelu. Opettajan fullanhimo oli hywin kiihtynyt ja hän halusi waan yhä enemmän muka kuulla puhuttawan Ingan aarteesta. Melkein polwillaan pyyteli hän intiaania vielä enemmän aarteesta kertomaan, lupasi hänelle suuren tynnyrin „tuliwettä“, jos ilmoittaisi hänelle paikan, minne aarre on kätetty. Tyynenä katseli Matteo opettajan fullanhimon wääristämiä kaswoja ja pudisti epää-

wästi päättään. Utkiä alkoi hän kuitenkin pahaenteisesti hymyillä ja kohotti kättään.

„Kuulkaahan, herra“, janoi hän. „Koskaan ei Matteo ilmaise sitä mitä hänen isänsä pyhänä salaisuutena ovat säilyttäneet, — mutta te olette ystävälliaen punaijille miesparoille, annatte heille ruokaa ja juomaa, puhelette heidän kanssaan kuin wertaisienne kanssa eikä Matteo kiittämätön olekaan. Suulette minun perättömiä janoja puhuneen — hywä, jos tahdotte Jngan aarteen nähdä, niin Matteo lähtee sen teille näyttämään“.

Opettaja huudahti ihastuksesta. Aarteen näkeminen oli hänestä melkein samaa kuin sen omistaminen. Epäselviä haaveita äärettömistä rikkauksista alkoi liikkua hänen mielesjään. Arre hänen on nähtävä! Kätköpaikan selwille jaamiseljfi on wietkaus tarpeellinen. Eikä hänestä tuntunutkaan kowin waikealta, ei ainakaan mahdottomalta, intiaanin pettäminen tämän walppaudesta huolimatta. Ja pahemmassa tapauksessa, jos hän todella omin silmin aarteen näkisi, niin kufapa häntä woisi estää wäkiwaltaa Matteolle tekemästä, heittämästä hänet maahan, sitomasta kapulan hänen suuhunsa ja surmaamasta heti, jos wastarintaa yrittäisi? Kufapa tässä maassa wälittäisi kufjan intiaanin katoamisesta? Utkiä oli hänellä suunnitelma walmis. Ensijfi juottaisi hän muka Matteon juowuksjin ja sitten toimittaisi niin, että hänen poikansa Ransa seuraisi heitä. Kun heitä siten tulisi kaksi, molemmat wielä salaa aseilla warustettuina, yhtä wastaan, niin kyllähän Matteon muka helposti woittaisi, ja hän kiitteli kiittelemästä pääs-

tyäänkin Matteota. Intiaani katseli häntä terävästi ikäänkuin olisi tahtonut lukea hänen salaisimmattin ajatuksensa, ja taas ilmaantui omituinen hymy hänen kuiville huulilleen.

„Hyvä on“, lausui hän. „Kolmen päivän perästä syntyy uusi kuu. Oltua kymmenen aikana yöllä valmiina, tulen silloin teitä noutamaan. Kuminen on teidän suostuttava kulkemaan side filmillä ja luvattava olla väkivaltaa yrittämättä sekä käyttämättä minkäänlaista wiefkautta yksin paikalle ofatatsenne“.

Opettaja lupasi kaikki mitä waadittiin, itseksseen kumminin ajatellen, että pitäisi lupauksensa ainoastaan siinä määrin kuin hänestä fittemmin edulliselta näyttäisi. Matteo antoi toisille intiaaneille merkin ja he lähtiwät kaikki herra Wagnerin asunosta majoihinsa. Synkästi katseli opettaja heidän jälkeensä ja alkoi fitte puhutella poikaansa.

„Olet keskustelumme kuullut, Ransa!“ lausui hän.

„Sanaakaan ei ole minulta huomaamatta jäänyt“, wastasi nuori, ikäiseksseen suurikaswuinen ja woimakas nuorukainen kiuluwin silmin, joista kuwastui yhtä suurta kullan himoa, kuin isänkin intohimosta werestäwistä filmistä.

„Mitäs arwelet Ingan äärettömästä aarteesta?“ kysyi opettaja.

„M e i d ä n on se saatava haltuumme“, wastasi poika kamalan päättävästi. „M e i d ä n, waihlapa Matteo ei koskaan majaanpa palaisikaan! Seuraan sinua, isä, silloin“.

„Dikein, poikani!“ lausui opettaja ja kertoi lyhyesti Ransalle äskeisen suunnitelmansa. Ransa hyväksyi sen tervassaan ja molemmat rohkaistuivat he toisiaan uhkavaritykseen anastaa millä hinnalla tahansa Ingan aarteeseen.

Seuraavat kolme päivää tuntui opettajasta loppumattoman pitkiltä, sillä hän odotti intohimoisella ahneudella sitä hetkeä, jolloin Matteo oli luvannut hänelle aarteeseen näyttää. Kolmannen päivän ilta-puolella varusti hän itsensä ja poikansa pienillä la-
datuilla revolvereilla, jotka helposti voi waatteiden taskuun piilottaa, sekä terävillä wäkipuufoilla, jotka he wöihinensä pistivät. Siten varustettuina odottivat he kärsiwällisesti Matteota.

„Eiköhän warmuuden wuoksi pyydetä Angeria ja hänen poikaansa Jooseppia mukaan?“ kysyi Ransa, kun warrottu kymmenes tunti alkoi lähestyä.

„Ei“, wastasi opettaja jyrkästi. „Ei heidän tarvitse tietää mitään Ingan aarteesta. Mitkikätkö? Kyllähän me kahdenkin wanhan intiaanin kanssa toimeentulemme, ja silloin on Ingan aarre kokonaan meidän kahden eikä meidän tarvitse laskea ketään siihen osalliseksi“.

„Dikeassa olet, isä“, hoksasi Ransakin. „Sanoa paukautinhan sen aiwan umpimähkään. Ei, ei! kokonaan on meidän saatava haltuumme aarre!“

Opettaja nyykäytti hyväksywästi päätään eikä puhunut enään mitään, kuunteli waan yön hiljaisuudessa awatun ikkunan ääressä Matteota tulewaksi. Rappaleen aifaa hän turhaan odotti. Wihdoin alkoi askelten kopinaa kuulua, ja heti sen jälkeen erotti

hän tuikkivien tähtien himmeässä valossa hahmoa pitkästä ihmisestä.

„Matteo!“ lausui hän hiljaisella äänellä, „kauanpa sinua on pitänyt odottaa“.

„Ei kauemmin kuin määrä oli“, vastasi intiaani. „Kello on silloin kymmenen kun tuo tähti alkaa näkyä nuoren yli. Oletteko valmis, herra?“

„Olemme, Matteo! Ei kai sinulla ole mitään sitä vastaan, että poikani seuraa meitä?“

„Se on vastoin sopimusta“, vastasi intiaani wittailen. „Waan samapa se, tulkoon waan, mutta hänenkin pitää antaa filmänsä sitoa samoin kuin teidänkin, herra! Tulkaa nyt, jos valmiita olette“.

Sloissaan intiaanin myöntymäisyydestä astuivat molemmat huoneesta ulos. Mutta aiwan wähhää he eiwät ällistyneet, kun yhden intiaanin, Matteon, asemasta astui heitä vastaan ja ympäröitsi heidät ikäänkuin maasta kohonneina wiiji muuta harteifasta intiaania.

„Petosta!“ lausui opettaja tykenemättä häintuiskin raiwoaan hillitä. „Lupasit yffin tulla, Matteo!“

„Jngan aarten lupasin waan teille näyttää ja siihen olen valmis“, vastasi intiaani kylmästi. „Olenpa vielä luvannut poikanne Kansankin mukaanne tulla. Mikä tässä petosta on? Sollette tahdo lähteä, niin älkää, — ei me teitä pakota!“

„Ei, ei, hyvä Matteo, olin ajattelematon“, tiirehti opettaja lausumaan. „Lähdetään nyt waan, olemme valmiit“.

„Mutta ensin ovat filmät fidottawat“, sanoi intiaani. „Ja woi leitä jos uskallatte fiteen pois ottaa tai edes siihen koskeakaan ennen kuin lupa annetaan! Warma kuolema on filloin edesjänne. Sitofaa!“

Sjä ja poika tunsiwat äkkiä, että heidän päitensä ympäri heitettiin werho, jotta olivat kuin säkissä, ja tähtien tuike muuttui pilkkopimeäksi.

„Aseita!“ lausui filloin eräs intiaani kolkolla äänellä.

„Arwafinhan sen“, sanoi Matteo iwallisesti. „Otafaa ne pois heiltä!“

Se oli pian tehty, ja salaa hammašta purren näki opettaja aikeensa raukeawan. Selvästi huomasi hän nyt ettei Matteon walppautta ollut niinkään helppo pettää, ja häntä alkoi melkein pelottaa, huomatesjaan aiwan awuttomana olewansa intiaanein wallasja, melkeinpä halutti ennemmin kotiin palata kuin Jngan aarretta nähdä. Mutta kamalan suureksi yltynyt ahneuden himo farfoitti pian pelon, ja hän lohdutteli itseään sillä, että joku suotuja tapaus woisi ehkä wielä saattaa hänet oikeille jälille. Hänellä oli waan kiire joutua, ja intiaanein keskellä, jotta häntä ja Ransjaa warowasti taluttiwat käfistä, lähdettiin Miton ylängöille päin. Ääneti kuljettiin, aiwan hiljaa. Opettaja koetti wiefastella ja lasi askeleitaan, mutta huomasi pian, ettei siitä mitään hyötystä olisi. Polku kääntyi näet milloin oikealle milloin wasemmalle ja nousi alusja jokseenkin jyrkästi wuorelle sekä kulki siellä taas suoraan tasaisista maata. Oli siis saawuttu ylängölle. Silloin käweliin

nopeammasti, ja opettajan juuri arvellessa olevan sydänyön seudut hän kuuli Matteon äänen käskemän pysähtyä. Intiaanit seisahtivat ja Matteo alkoi puhutella valkoisia seuralaisiaan.

„Lewähtäkää hiukan, herrat!“ sanoi hän. „Olemme perillä, mutta meidän pitää tehdä muutamia valmistuksia ja sytyttää tulisoihdut, ennen kuin aarten teille näytämme. Olkaa waan rauhallisia, älkääkä unohtako warotusta filmien fiteeseen koskemisestä. Teitä wartioidaan tarkasti!“

Viimeiset sanat lausuttiin niin wakawalla ja uhkaawalla äänellä, että mielettöntä olisi ollut epäillä niiden wilpittömyyttä. Ransa ja hänen isänsä waroivatkin sen tähden, etteivät fiteeseen koskisi; mutta molemmat he sen sijaan jännittivät kormiaan kuulakseen jonkinlaanlaista kohnaa tunteakseen toisella kertaa paikän. Opettaja tunnusteli maatakin, johon hän yöllisestä kulusta wähyneenä oli heittänytynyt lepäämään, mutta hänen käteensä ei tuntunut muuta kuin heinätupsuja, joita koko ylänkö kaswoi. Hänen mieleensä juolahti repäistä pari kolme heinätupsua, mutta hän heitti sen fiksi kuin Matteo kutsuisi heitä taas liikkeelle.

Se tapahtui kumminkin wasta kappaleen ajan perästä, sillä hymäkin tunti lienee kulunut heidän paikalle saapumisestaan, kun Matteon ääni wihdoinkin kuului.

„Tulkaa“, lausui hän, ”tie aarten luo on selwä“. Opettaja ja Ransa nousivat ylös, eikä ensin mainittu unohtanut aikomustaan, waan repäsi lähimmän ruohotupsun itselleen. Mutta juuri kun hän

oli sen tehnyt, tunsi hän tarttuwan käteensä ja kuuli wafawan äänen uhkaavasti lausuvan korwaansa sanat: „Henkenne tähden, herra, — älkää koettako enää mitään sellaista!”

Samalla otettiin häntä kiini molemmista käsiwarfista ja talutettiin nopeasti pois. Noin sata askelta fuljettuaan tunsi hän hengittäwänsä toisenlaisista ilmaa kuin vaitista puhdasta ulkoilmaa, — kosteaa ja ummehtunutta ikään kuin tauan umpinaisessa huoneessa ollutta. Samalla muuttui ilma kolakaksi, niin että hänen ruumistaan wilu karsi. Hän arweli heidän olewan kairwosaukon tapaisessa käntäwässä, jota myöten luolaan mentiin ja hän näkikin pian luulonsa todeksi.

„Olemme perillä”, sanoi Matteo. „Woitte ottaa fiteet filmiltänne pois, hyvät herrat”.

Yhdellä tempauksella repäsiwät opettaja ja Ransa fiteet pois ja näkiwät olewansa leweässä, korkeassa ja pitkässä luolassa, jota monet tulisioidut walaisiivat. Opettaja parkasi, hänen poikansa horjui ja lankesi polwilleen maahan. Matteo intiaani ei ollut walehdellut, — heidän filmiensä edessä oli äärettömät määrät kallisarwoista, keltaista metallia, osittain harkkoina ja rahaksi lyötynä, osittain monenlaisina kulta-astioina sitin jokin wiskottuina läjiin toistensa päälle kuin mitäkin joutamia kivenmukuroita.

„Kultaa, kultaa, kaikki kultaa”, änkytti opettaja läähättäen. „Mutta ei! Se on petosta, perfeleelistä filmäin kääntämistä! Kaikki tuo ei woi kultaa olla, sillä noillahan woiwi kuningaskunnankin ostaa!”

„Käykää lähemmäksi, herra, ja tarkastakaa, niin näette, että kaikki on kultaa, puhdasta kultaa!“ lausui Matteo, huulillaan hymy, joka ei kokonaan salannut sitä vihaa, jota hän mielessään tunsi kullanhimoista valkoista miestä kohtaan.

„Voitte tutkia näitä harikkoja, rahoja ja astioita miten haluatte, varastaa niitä waan älkää yrittäkö! Tungan aarre on pyhä eikä sitä saa markaudella saastuttaa!“

Opettaja kumartui ja otti kullakafasta yhden harikon, tunnusteli sen painoa käfisään, tarkasteli sitä kaikin puolin eikä enää epäillytkään että tässä todella oli Tungan aarre. Metallin väri ja paino poisti kaikki epäilykset. Nuo metallikasat olivat todella kultaa, puhdasta kultaa. Suuria kallisarvoisia jalokiviäkin välkkyi ja kimalteli tulisihohtujen kirkkaassa valossa harvinaisista astioista, joita oli ympäröinsä mullin mallin kuin mitäkin sawiastioita.

„Kultaa! Dikeaa ja puhdasta kultaa!“ äännytti hän ja tuijotti hurjin katsein edessään olewiin ääretömiin rikkauksiin. Hänen poikansa Hansa oli yhtä hämmästyksissään.

„Isä, pieni osa tuosta kullan paljoudesta tekisi meidät iäkästi onnellisiksi“, soperтели hän saksan kielessä, jota intiaanit eivät ymmärtäneet. „Malta mielesiä. Meidän on keino tekittävä saada tämä aarre haltuumme. Hävytöntä, että hän oli meitä wiekkaampi ja otti asemme. Hänen kansjaan yksin olisimme tyllä toimeentulleet ja noiden kaikkien muidentkin kansja, jos meillä olisi asemme. Mutta nyt, mel-

fein raimosta huudan, — nyt olemme niin mouen ympäröimänä heidän wallassaan!"

„Malta, malta, poifani“, wastasi opettaja hiljaa katsellen laffaamatta ahnaasti suurta aarretta, — „wäkiwallalla luultawasti ei mitään aikaanjaada, warsinkaan nyt kun yliwoima on wastassamme, mutta wiisaudella ja wiefkaudella ainain lopuffi päästään perille. Tiedämme jo, että aarre on saatawissa ja jollemme omalla etfimijellä tätä luolaa enää löytäisikään, niin ei Matteolla kumminkaan aina ole kuten tänään yliwoimaa puolellaan. Kärjivällisyhtä ja malttia waan! Ennemmin tai myöhemmin saan hänet käfimi ja silloin — ei säästetä minkäänlaisia kidutuksia, jotka waan woivat pakottaa hänet jalaisuutensa ilmaisemaan. Marteen kyllä wielä saamme!“

Sanottuaan tuon kaimoi hän kädellään wielä ferran kultafasaa, katsahiti wielä ferran ahnain filmäyksen kiiltelewiä astioita, lufemattomia kultaharkkoja ja kultarahaläjiä ja heittäyfi sitten äkkiä maahan Matteon jalfoihin.

„Matteo“, ähkyi hän raskaasti huohottaen, „anna minun pienen pieni osakaan näistä aarteista ottaa mukaani! Mikfikä niiden hyödyttömästi on maassa maattawa? Tuhannes osa noista rikkauksista tefisi minut onnelliseksi! Rukoilen sinua, Matteo, lahjoita minulle sitä, mitä itse ja weljesi pidätte halpana ottaa!“

„Eiä tuhlaa turhanpäiten sanojasi, herra“, wastasi intiaani hywin tulysti, waan sen oheffa ilois-
saan niistä tuskista, joita oli kullanhimoijelle walfo-

ihoiselle sen aarteen näkemisestä, jota hän ei koskaan saisi haltuunsa. Matteo vihasi walkoihoisia, jotka olivat hänen heimonsa kufistaneet, sitä rääkänneet ja melkein wujuuteen syösseet. Senpä tähden hän iloitsikin sydämestään aina kun woi jollekikaan tirotun suwun jäsenelle kostaa.

„Katselkaa waan, niin paljon kuin haluatte, herra“, jatkoi hän, „hurmatkaa waan itsenne tuon kullan kimattelulla, mutta älkää wähkökään toiwoko, että hitustakaan siitä milloinkaan käsiinne joutuu. Toistan vielä kerran teille, wiimmeisen Tngan aarre on pyhä eikä sitä koskaan saa saastuttaa walkoisen miehen käsi, niiden jälkeläisten, jotka Tngan häpeällisesti murhasivat!“

„Mutta enhän minä olekaan werenhimoisten espanjalaisten jälkeläinen, jotka kansasi kufistivat“, kiwasteli opettaja. „Esi-isäni asuivat Saksanmaalla, kaukana Espanjasta, eikä yksikään heistä ole koskaan teille mitään pahaa tehnyt. Ja minä, Matteo, rakastan intiaaneja, rakastan kansaasi, rakastan sinua ja olen aina sinulle ystäwynttä ja hywynttä osottanut, halusta olen jakanut kansasi kaikki, mitä itselläni on ollut. Mietipäs nyt, Matteo hywä! Muistele, kuinka monta palowiinalasia olet kädestäni jo saanut; älä enää kuhnaile, waan anna minullekin osa rikkaudesta, jonka käyttämisestä saat määrätä. Kuulehan, hywä Matteo! Anna nyt minulle pieni osa näistä aarteista, niin minä olen aina ystäwäsi ja suojelen sinua walkoifilta welijiltäni, jos he pahaa sinulle tehdä tahtoisiwat!“

„Matteo tykenee itse itseään suojelemaan eikä ole valkoisen miehen suojeituksen tarpeessa“, ylpeili intiaanin. „Mutta riittää jo! Olette, herra, aarteen nähneet ja aika kuluu. Ennen päivän koittoa on meidän ehdittävä tilalle takaisin. Lähdetään siis pois! Sitokaa taas heidän filmänsä. Miika kuluu!“

Turhaan koetti opettaja vielä kerran liikuttaa rufouksillaan intiaanin kirkkomaan sydäntä. Tämä käänsi vaan kylmästi hänelle selkänsä, ja hänen viittauksestaan heitettiin molempien valkoihoisten päiten ympärille peite ja heidät talutettiin sämyisällä, waikka vastustamattomalla voimalla luolasta ulos. Opettaja oli melkein tukehtua vihasta ja kiufusta ja raiwoista kuohui Ranskan mieli ja suuresti halutti häntä käyttää nyrkkejään neljä kertaa lukuisampia intiaaneja vastaan. Mutta kun wäkiwallan onnistumisesta ei ollut minkäänlaisia toiveita, hillitfi hän halunsa ja seurasi, kuten itsensäkin, vastustelematta taluttajiaan. Pian olivat he taas raittiissa ilmasa taimasalla. Samoin kuin tullessa piti heidän nytkin jonkun aikaa istua ja odottaa kunnes intiaanit olivat ehtineet luolan aukon tarkoin tulkia. Sitten lähdettiin palaamaan tilalle takaisin. Samoin kuin tullessa taluttivat intiaanit nytkin valkoihoisia. Ja kun päivä alkoi fajastella itäisellä taimaanranalla ja tähtien wälke taimaalla himmetä, saapuivat he kaikki onnellisesti opettajan asunnolle. Matteo irvoitti siteet valkoihoisten filmiltä, toivotti heille pillallisesti wirtistämää lepoa waiwaloisen nötisen matkan perästä ja poistui nopeasti seuralaisineen.

Jaan niistä tuskista, joita oli kullanhimoiselle wal-

„Mene waan!“ kiufutteli opettaja heidän jälkeensä, — „tulee vielä sekin päivä, jolloin minäkin saan ilkkua, ja voi silloin sinua, jollet salaisuuttasi ilmoita!“

Häristäen Matteolle takaa päin nyrkkiä meni hän Ransan kanssa sisälle huoneeseensa sekä heittäysi vuoteellensa. Waan ei isä eikä poika päässyt uneen, waikka koettivat. Jngan aarre pyöri yhä heidän mielessänsä ja kuohutti heidän wertaan. Unesfakin kummitteli se vielä ja ähtien kieriskelivät he vuoteillaan aina tawan takaa turhaan tawoitellen ahneudesta tutisewilla käsilään äärettömiä rikkauksia. Jngan aarteesta, siitä ainoasta asiasta he niinkään aamulla lewottomasta unesta toinnuttuaan puhuivat.

„Minun täytyy se saada!“ sanoi opettaja niin kama-lan pontewasti, että selwään huomasi hänen päättä-neen saada se omakseen waikkapa hengen kaupalla.

Jos Matteon tarkoitus oli ollut kiihottaa wal-koihoiden kullanhimoa ylimmilleen, niin oli hän tar-koituksensa woittanut. Tyhdyttämättömän kullanhi-mon tuskat raateliwat opettajan ja hänen poikansa sydäntä, tulistuttiwat heidän wertaan ja tekivät heidät melkein mielipuoliksi. Warmastikaan eivät pääsisi ennen rauhaan kuin kullanhimonsa täysin tyhdytetyksi saisiwat. Ohkäpä Matteo oli juuri sitä tarkoittanut-kin kostaakseen muka firotuille walkeihoisille, joita salaa wihasi.

IV.

Rikos.

Ei isä eikä poika saanut ollenkaan lepoa. Kaifilla toimillaan ja pyrinnoillään he waan tahtoivat sen paikan saada tietoonsa minne Jngan aarre oli fätketty. Ennen olivat hopeasuonia etsineet, nyt kuljeskelivat koko ylängön ristiin rastiin etsien sitä luola, jossa Matteo oli heitä fäyttänyt. Yhtään kallioseinää eivät he tutkimatta jättäneet, koputtelivat jokaista kallionrintaa wafarvoillaan ja raapivat niitä terävillä kuofillaan ja purkivat jokaisen kiwiröykkiön, jonka wähänkään luulivat peittäwän luolan aukkoa. Olliswatpa waan puoleksikaan niin ahterasti pelloillaan raataneet kuin kiwiröykäleitten kanssa myhjäsiwät, niin oliswat he warmaankin, waikka eivät tietystikään suurta rikfautta, kumminfin tydyttäwän toimeentulon ja huolettomat päiwät saawuttaneet. Mutta se ei heidän mieleensäkään juolahtanut. Eian pitkäpiimäiseltä tuntui heistä otiansa hiesjä jokapäiwäisen leipänsä hankkiminen ja penni penniltä säästäminen. Kullanhimon pahahenti oli heidät saanut kynsiinsä ja piti heitä wallasjaan. Rikkakiksi halusiwat he päästä yht'äkkiä, upporikkakiksi, rikkaammiksi kuin maailman kuninkaas! — se oli heidän halunsa, toiwonsa ja pyrintöjensä tarfotusperä. Mikään muu, parempi ja järkewämpi, ei heistä sille wertoja wetänyt. Runnon Ungerin warotuksista ja selityksistä ja hywää tarfottawan ja rehellisen peltorin puheista he wiiji weisasiwat, korkeintaan ylepeästi lausuiwat, että tyllä he itse itsestään muka

huolen pitävät. Yngän aarteesta he eivät halais-
tua sanaakaan hyvää tarkottawille ystävilleen wir-
kanneet. Belkäsivät näet Ungerinkin ja Joosepin ru-
peawan sitä etsimään. Siten pysyitin näille käsittä-
mättömänä noiden kullanhimon sokaisemien ihmisten
rauhaton harhaileminen ja etsiminen.

Kumminkin koettivat he kyfynsä mukaan estää
opettajaa kokonaan köyhtymästä tai siirtää ainakin
hiukankaan tuonnetmakfi köyhtymistä, joka warmas-
tifin seuraisi, jollei Ransa eikä hänen ifänsä ryhtyisi
enemmän kuin tähän asti maanwiljelyksestä huolta
pitämään. Kun ensimmäinen jotenkin runsas sato
oli forjattu, ei opettaja eikä hänen poikansakaan uu-
destaan kylwämistä enää ajatellut eikä edes huolta
pitänyt nuorien pensasten ja taimien hoidosta. Un-
ger ja Jooseppi koettivat kyllä alussa heidänkin wil-
jelyksiään hoitaa, mutta kun oli omista sokuriruoko-
ja maisjmainioistaan sekä pumpuli- ja kahwe istutuf-
fistaan yllin kyllin tekemistä, täytyi heidän lopulta
heittää naapurin wiljelykset oman onnensa nojaan.
Tuonnollinen seuraus siitä oli se että wiljelykset jäi-
vät takapajulle ja pellot joutuivat rikkaruohon wal-
taan. Ungerin perhe ymmärfsi hywin, ettei talo-
kauan tuollaista menoa kestäisi, ja Unger itse päätti
opettajalle wakaiset sanat lausua. Hän menikin sinä
tarkoituksefsa eräänä aamuna opettajan patinoille
ja tapasi hänet juuri kun hän wasara ja kuokka olalla
oli lähdösfä jokapäiwäisen tapansa mukaan ylängölle.

„Seittätkää nyt edes täfsi päiwäfsi turha etsimi-
senne, naapuri rakas“, kehotti hän. „Bankaat työ-
kalunne syrjään ja lähdetään wiljelyksiä katselemaan“.

Opettajalla ei näyttänyt olevan vähääkään halua tehdä kuten Unger tahtoi, mutta tämä ei antanut perään, niin että naapu rin vasten tohtoaanin täytyi suostua. Unger näytteli hänelle ensin omat wiljelyksensä, jotka olivat erittäin rehewäkaswuista, runsasta satoa lupaamia. Sitten wei hän opettajan tämän omille maille ja pyysi häntä wertailemaan molempia peltoja keskenään.

„Mitäpä niissä on wertaamista“, murautti opettaja. „Luonnollisestikaan eiwät nämät woi näyttää samanlaisilta kuin teidän wiljelykset, minun pelloistani kun ei kukaan huolta pida. Entä minä siitä wälitäkään! Minusta ei ole talonpojaksi! Kunhan waan löydän mitä etsin, niin minusta nähden koko tämän maarojun saa ottaa sen haluaa. Luulenkin päässeeni jo oikeille jälille. Mutta waikkapa en olisi päässytäkään, waikka huomaisinkin wielä kerran erehtyneeni, niin mitäpä siitä, etsisin sitä uutterammasti. Hywästi, naapuri! Olen jo liiankin paljo aikaa menettänyt hukkaan, joutawaan lörpöttelyyn maissi- ja kahwifadosta, alkaa jo olla kiire wuoristoon!“

„Wartokaapa hiukan, hywä naapuri!“ sanoi Unger, pidätellen häntä. „Kuunneltaahan kerrankaan minua rauhallisesti ja muistella täällä wieraassa maassa wiettämääne elämää ja ajatella minkälaiseksi se wastaisuudessa muodostuu. Minkä, Jumalan nimesiä, luulette olevan seurauksena, jos eteenkäsin menettelette samalla tavalla kuin tähän asti? Ajatellaapa, tänne tullessamme olitte rikkaampi kuin minä, nyt jo olette koko joukon omaisuuttanne hä-

peästi lausuiwat, että tällä he itse itsestään muka

wittäneet ja rahannekin olette aiwan hyödyttömästi maahan kiinnittäneet. Sillä mitä auttaa teitä hedelmällinen maa, jollette koeta sitä hyödyksenne käyttöä? Huomatkaa sitä paitti, naapuri, että olette minulleen melko ison summan velkaa niistä monesta maisiivakasta ja kahvisäkistä, joita talouteenne olen antanut, sekä wiljelyksienne hoidosta, jotka nyt owat jo rikkaruohon wallassa. Älkäähän suuttuko, naapuri, en niistä muistuta welkoakseni teiltä saamistani, waan saadakseni teidät ymmärtämään, mikä lopullinen seuraus tähänastisista pyrinnoistänne on. Welkaannutte yhä enemmän, entiset rahanne loppuwat ja pakostakin sorrutte köyhyyteen. Malttakaa siis mielenne, naapuri! Vielä ehditte laiminlyöntinne korjata. Seittäkää wafara ja wuorifuokka pois ja tarttukaat lapioon, wiljelläkää kaunista maatanne kuin kelpo maanwiljeliä konsanaan, niin näette että warrallisuutenne hiljoilleen kaswaa iloksi itsellenne ja kaikille ystäwilleenne. Tehkää niin, naapuri rakas“.

Ungerin puhe oli niin sydämmellistä, ettei opettaja mitenkään woinut tyylysti wastata. Synkän näköisenä katsoi hän eteensä maahan ja pudisti päätään.

„Ette, naapuri, sitä ymmärrä!“ lausui hän. „Antakaahan minun waan aikeitteni perille pyrkiä. Jos onnistuu — ja onnistua minulle täytyy! — niin sitten wasta nauran huolillanne. Ja jollei onnistu, niin ei maani tuosta mihinkään karkaa. Kyllä se elättää minut sittenkin yhtä hywästi kuin teidän maanne nyt elättää teitä. Ei sanaakaan enää, naapuri! Älkää turhan päiten waiwaa nähtö! Tiedän

mitä tahdon ja siitäpä teillä tuskin lienee minkäänlaista aarvistustakaan. Hyvästi, minun täytyy joutua ylängölle!"

Katsahtamattakaan Angeriin kääntyi hän tälle selin ja poistui nopein askelin. Anger katseli hänen jälkeensä niin kauan kuin häntä nähti.

„Onneton mies“, huokaili hän, — noin jatkamalla joutuu hän varmasti perikatoon. Ja kumminkaan ei olisi vielääkään myöhäistä alkaa uutta elämää. Kuinka surkea on sentään joutua noin kokonaan turjan himon, alhaisen ahneuden orjaksi. Baljo parempihan olisi warma toimeentulo kuin alituisen rauhattomuus ja mahdottoman tavoitteleminen. Oi, Sumala, suo minulle tyytyväinen mieli, jotten kiusauksiin lankeaisi!”

Naapurinsa taipumattomuudesta ja itsepäisyydestä suruissaan palasi hän perheensä luo ja kertoi heille tulokset keskustelustaan Wagnerin kanssa.

„Hän, onneton, on kokonaan sokeistu“, walitteli hän. „Jollei Sumala auta häntä näkemään, niin emme me ihmiset mitään voi! Hän tavoittelee vaan epä tietoista voittoa ja halveksii tiettyä leipää, jonka ahkeruudellaan warmaan sai hankituksi. Pidetään me, Jooseppi, häntä waroittavana esimerkkinä ja ponnistellaan kaikkiin verroin! Ken tietää, eikö naapuri pian tarvitse apuamme, jollei tykkänään tahdo perikatoon joutua. Siispä onkin meidän warustauduttava, jotta hätäpäiwän tullessa voimme häntä auttaa“.

Jooseppi, tuo kaunis, ahkera nuorukainen ei tarwinnut sellaista kehotusta. Omasta halustaan ja

wanhempainsa rakkaudesta hän teki työtä minä jaksoi, ja Sumala siunasi hänen ja hänen vanhempainsa ahkeruuden. Yhä paremmin oppivat he maata viljelemään ja tuntemaan, mitkä wilja- ja kaswilajit seudun ilmanalassa paraiten wiljellä kannattiwat. Toisen sato olikin jo paljo runsaampi kuin ensimmäinen, joka jo sekun oli ollut jommoinkin. Karjakin menestyi oivallisesti kunnan maanwiljeliän huolellisessa hoidossa ja yhä useampia intiaaneja täytyi Ugerin palvelukseensa palkata woidakseen asianmu- kaisessa kunnossa pitää laajenemistaan laajenewia wainioitaan.

Tyntywäinen hän intiaaneihin olikin. He tekiwät työtä halvasta palkasta, ja kun hän kohteli aina heitä hywästi ja ystäwällisesti eikä koskaan koku- tuuttomia waatinut, niin rakastiwat he häntä ja erit- täinkin ystäwällistä nuorukaista, Jooseppia, eiwättä juuri koskaan huolimattomia olleet tai tehtäwiään laiminlyöneet. Erittäinkin Matteo, joka tawallisesti ei wälkoihoisia wähääkään rakastanut eikä kunnioit- tanut, oli mieltynyt ahkeraan ja siivoon nuorukai- seen, joka ryhtyi kaikkiin töihin eikä edes waikeimpia eikä kowimpiakaan kammoksunut. Monta oiwaa neu- woa hän antoikin hänelle eikä Jose sifsi intiaa- nit Jooseppia kutsuivat — halwetsinut niitä. Wan- ha Matteo tunsi tarkalleen paikkakunnan edut ja hai- tat sekä seudun ilman vaihtelut. Mina osasi hän oikealla hetkellä istuttaa jokuriruomot, kylwää mais- sin tai niistä sadon korjata, puuwillat noukkia ja kahwepensa- an kallisarwoiset hedelmät kokoon kerätä. Opettapa hän Josea paulojakin panemaan ja pyy-

dykfiä wirittämään monenlaisille maukaslihaijille wiliotukfille ja neuwoi hänelle kalaisimmat paikat purossa ja kylän lähellä olewissa lammikoissa sekä pienessä järwessä. Jooseppia kummastuttiwat nuorystäwyyden osotukset ja ihmettelipä hän niitä suoraan Matteollekin. Mutta tämä ei siitä mitään wälittänyt.

„Mikä ihme se on?“ wastaï hän waan. „Te, Jose, ja isänne ette ole ylpeitä ettekä kullanhimoisia, kuten useimmat muut walkoihoiset. Se se minua miellyttää. Tilallanne asuwien weljieni olo on parempaa kuin useampien muitten toisilla tiloilla asuwien ettekä te petä heitä palkan maksussa, kuten muut tilanomistajat. Olette itsekin ahkeroita ja kiikutatte reippaasti käsiänne ettekä intiaani-raukoilla yksinään karkka teetä. Jos walkoihoiset karkki olisimat sellaisia kuin te, olisi moni seikka tässä Jumalan suosimassa maassa paremmalla kannalla. Työskennellä hän waan kuten tähänkin asti, Jose, niin Matteo on teille aina ystäwällinen, waikka hän muutoin wihaakin walkoihoisia tulokkaita“.

Jooseppi tyytyi tuohon selitykseen ja seurasi mielellään wanhan intiaanin neuvoja. Ujan oloon heistä tuli hywät ystäwät. Tuntikausia istuimat he usein juttelemassa keskenään. Jooseppi kertoili intiaanille kaukana suuren waltameren toisella puolen olewasta kodistaan ja Matteo puolestaan jutteli kansansa muinaisesta mahtawuudesta, kansansa, joka wuosifatojen wieriesä oli sittemmin juoppuoden ja walkoihoisten yhä yltywän sorron tähden niin suuresti turmeltunut. Mutta, kumma kyllä, ei hän Jo-

selle koskaan puhunut mitään Ingan aarteesta, waikka niin mielellään oli opettajalle sen näyttännytkin.

Parisen vuotta kului samaan tapaan. Angerin perhe oli alati yhtä nutterassa työssä, opettaja Wagner poikineen etsi yhtä itsepäisestä Ingan aarretta ja laiminlöi kaiken taloudenhoidon.

Seuraukset alkoiwatkin näkyä. Nuttera Anger tuli mainion hyvästi toimeen ja häneltä riitti maan tuotteitakin myytäväksi Limaan. Waan opettajan käwi kuten waroma naapuri aikoja sitten oli ennustanutkin. Rahat oliwat lopussa ja maaosuutensa oli niin wiheliäisessä kunnossa, että hän hädin tuskin jokapäiväisen leipänsä siitä sai. Anger woi lasteksella, että hän noin wiihi kuuji vuotta yhtä mittaa ahferoituaan woi jo ruweta toden teolla miettimään alati ikäwöimäänsä kotimaahan palaamista. Kaikki sellaiset mietteet oli opettajan pakko nyt jo ainaikeksi mielestään karkoittaa. Ne warat, joita hänellä oli ollut Euroopasta tuulessaan, oliwat loppuneet ja yhä synkemmän näköisenä hiiwiskeli hän ympäristöllä, yhä hurjemmin ja uhkaavammin katseli Matteota, joka yhdellä ainoalla sanalla, yhdellä ainoalla wiittauksella oliji woinut, jos oliji tahtonut, hänet kurjuudesta pelastaa.

Gräänä iltana puheli hän kahden kesken poikansa kanssa ja hiljaiseen yöhön asti näkyi tuli hänen huoneestaan. Siitä yöstä alkaen näytti isän ja poijan mieli muuttuneen. Ainakaan eiwät sen jälkeen enää niin usein hyödyttömiä retkiään tehneet, waan pysytteliwät enemmän kotona. Anger iloitti jo heissä tapahtuneesta muutoksesta, mutta, paha kyllä, ei-

wät hänen hyvät toiveensa toteutuneet. Sen sijaan että olisivat ryhtyneet, kuten Unger aiwan warmasti luuli, tästä lähtien etupäässä tilansa wiljelyksistä huolta pitämään, wetelehtiwät he waan joutilaina ja warsinakin intiaanimajojen tienoilla oleilivat ja waimoin sekä lasten kanssa juttelivat. Joskus ihmeeksi waan otti toinen tai toinen heistä lapion tai tuokan käteensä, mutta heitti sen silloinkin nähtävästi tyllissänsä pian pois.

Kunnon Ungerista tuntui kaikki tuo aiwan käsitteämättömältä, mutta eipä hän tietänytkään, millaiset heidän aikeensa oliwat.

Wähylsissänsä turhasta etsimisestään ja harhailemisestaan luuli opettaja keksineensä uuden keinon, jolla toiwoi Matteon ja toisten intiaanien salaisuuden perille pääsewänsä näiden waitelaisuudesta huolimatta. Luuli näet nuoremmilta, awomielisiltä lapsilta ja waimoilta osaawan sa wiekotella tiedot, joita wanhemmilta ei saanut ongitukssi. Useita kertoja jo oli hän huomannut että Matteo tai joku muukin intiaani hiipi toisinaan yöllä majastaan ja palasi wasta päivän sarastaessa, suuri mytty tai täysinäinen säkki muassa. Samoin oli hän huomannut, että jokaisen sellaisen retken perästä elettiin aina tawallista paremmin siinä intiaanimajassa, josta mies oli liikkeellä ollut. Noista harwainnoistaan päätteli hän, eikä siinä erehtynytkään, että köyhät intiaanit yötiellä retkillään käwivät hakemassa joko hopeamalmia jostain salaisesta kaimoksesta tai kenties kultaakin luolasta, jossa Ingan aarre oli kätöissä. Usein tuumin poikansa kanssa oli hän päättänyt joskus

wäijyä Matteota, hiipiä hänen peränsään ja sopi-
 wasja paikassa hyökätä hänen päällensä. Jos hän
 olisi yksin ja avuttomana heidän wallasjaan kerran,
 niin kyllä kai hänet sitten saisi joko uhkauksilla tai
 kidutuksilla wihdoinkin waiteliaan suunsa awaamaan
 ja Ingan aarteiden piilopaikan ilmaisemaan.

Se se oli todellinen syy heidän oleilemiseensa
 intiaanimajojen läheisyydessä. Ja waikka yritykset
 wiefotella waimoja pettämään puolisoitaan ja lapsia
 pettämään isäänsä olivat kaikki myttyyn menneet, ei hei-
 dän walppautensa kumminkaan laimentunut, waan pi-
 tiwät he lakkaamatta yötä päiwää filmällä intiaani-
 majojen owia.

Eräänä yönä, jolloin kuu paistoi jokseenkin kirk-
 kaasti pilwettömältä taiwaalta, oli Ranskan wahti-
 wuoro. Hän makasi tiheän pensaiton pimeässä war-
 josja lähellä Matteon asuntoa. Dhtäkkiä kuuli hän
 hiljaista rapinaa ja kun hän rupesti tarkastelemaan,
 näki hän Matteon majastaan tulewan. Warowai-
 festi filmäili wanha, wiekas intiaani ympärilleen ja
 nnykäntti tytytwäisen näköisenä päättään, kun ei mi-
 tään epäiltävää huomannut. Hetkisen tarkasteli hän
 opettajan taloa ja huulensa mutisiwat epäselwiä sa-
 noja. Lukittuaan majansa owen lähti hän sitten le-
 wollisesti ylängölle päin astelemaan. Ranska makasi
 liikkumaton ja seurasi waan filmillään intiaanin
 liikkeitä. Hän huomasi, että tällä oli olkapäällä pat-
 su, teräwäkärkinen rautakanki ja kainalossa joko yksi
 tai useampi tyhjää säkki. Liikkumatta odotteli hän
 kunnes Matteo ehti eräälle hänelle tuttuun paikkaan
 ylängölle wiewälle polulle, ryömi sitten äänettömästi

ja nopeasti pensai kkoa isänsä asunnolle päin ja puisti hiljaa sinne sisälle.

„Isä!“ sanoi hän nopeasti ja puisteli tätä olkapäästä, „isä herättää!“ Matteo lähti juuri rautakanti ja jätti mukanaan ylängön kaukaisimpaan korpeen!

Suffelaan hypähti opettaja pystöön.

„Oliko hän yksin?“ kysyi hän.

„Ehan yksin, isä! Näin hänen lähtevän sitä polkua, jota sanomme Guanaco-poluksi!“

„Sepä mainiota!“ huudahti opettaja iloissaan.

„Nytkin ei ainakaan kynnistämme pääse. Guanacopolkuhan menee ylängön kaukaisimpaan korpeen, missä ei ole yhtään ihmisasuntoa, eikä edes paimenetkaan koskaan siellä kulje, niin ettei hän mistään apua saa. Joudu, poikani! Kuni wainukoira on meidän seurattava hänen jälkiään ja hetken perästä saa hän tuntea kouramme niskassaan. Kyllähän me olemme tällä kertaa sinua, Matteo, wiefkaammat!“

Buhellessaan otti hän puukon ja revolverin, joka viimeksi mainittu riippui seinällä walmiiksi laadattuna. Kansa seurasi hänen esimerkkiään, warustautuen hankin aseilla. Sen tehtyään lähtiwät he ulos ja lukitsiwat oven sekä päästiwät irti koiran, joka oli witjoilla kiinni. Opettajan koiraa nuorasta taluttaessa lähtiwät he kiireesti rientämään sinne päin, jonne Kansa oli nähnyt Matteon menewän.

Seti kun he pääsivät nuoristoon nousewalle polulle opasti opettaja koiraa intiaanin jälille. Koira löysikin jälet pian, sitä kun oli jo kauan siihen harjoitettu, ja lähti muristen nuorassa eteenpäin rientä-

mään. Opettaja ja Ransa koettivat sitä seurata niin sukkelaan kun waan woivat jyrkällä polulla. Bawaloisen käwelyn perästä saapuivat he wihdoin ylängölle, jota kuu walaisi kalpealla walollaan. Siellä wiwähtiwät he hetkisen huoaistatseen. Waanien tarkasteliwat he laajaa tasankoa ja opettaja huomasiikin jonkun matkan päässä tumman haamun, joka warjomaaisesti liikusfeli ylängöllä.

„Ratsopa tuonne“, neuwoi hän pojallensa, „tuolla hän on. Warowasti pitää meidän häntä seurata, jottei taatseen katsoessaan huomaisi meitä. Hiljaa, Karo! Et saa ääntä päästä, wiisas koira! Meidän pitää, Ransa, koettaa saada intiaani kiini hopeakaimoksen aukolla tai itse luolassa. Eikä hän meiltä karvuun pääsekään, jollemme waan hutilo, waan olemme waroillamme. Lähdetään jo, Ransa, mutta kulje niin kumarassa kuin voit!“

Hiljaa haufahhtaen lähti koira taas menemään; kuono maassa seurasi wiras eläin tarkasti Matteon jälkiä ja opettaja saattoi olla warma siitä, ettei se niiltä eksyisi. Siitä syystä hän ei alituisesti tarkastellutkaan intiaanin liikkeitä, waan koetti kiiruhtaa koiran perässä. Toisinaan waan hän kohoufi pystöön nähdäkseen wieläkö Matteo näkyisi.

Yhtäkkiä katosi hän kumminkin näkywistä.

„Hän on jo ehtinyt piilopaikalleen“, sanoi opettaja äänellä, joka wapii kullanhimoista ja wietkaan juonensa onnistumisen synnyttämästä ilosta. „Nopeasti nyt waan eteenpäin! Warowaisuus on jo tarpeetonta, sillä enää hän ei woi meitä nähdä. Ufsu, Karo,

ufu! Kun pantteri ruohoa jyršiwän antiloopin päälle on meidän hänen kimppuunsa hyökättävä!"

Molemmat nousivat kumarasta asennostaan pys-
tyyn ja lähtivät ollenkaan waromatta nopeasti juok-
semaan intiaanin perään. Suostuaan noin wiisifa-
taa askelta pysähtyi koira äkkiä ja alkoi hiljaa mu-
risten nuuskia erästä kallion lohkaretta. Waikka
opettaja koetti usuttaa ei koira lähtenyt eteenpäin,
pyöriskeli waan hänen ympärillään ja katseli häntä
fiiluwim silmin.

„Uhaa, ymmärrän, Karo“, hoksasi silloin opet-
tajain. „Jälet ovat loppuneet ja tähän lähitie-
noille on intiaani piiloutunut, waikka jälkeäkään hä-
nen piilopaikastaan ei näy“.

Kaikin woimin koetti hän siirtää kallion lohka-
retta, mutta se ei hiewahtanutkaan. Turhaan tutki-
wat he Ransan kanssa paikkaa, minkäänlaista auk-
koa tai sywennystä he eivät löytäneet, josta Mat-
teo maan alle olisi woinut mennä. Hän näytti jäl-
jettömästi häwinneen, ikäänkuin maa olisi awautu-
nut, niellyt hänet ja jälleen sulkeutunut.

„Kylläpä ne lurjukset ovat wiekkaasti luolan
suun peittäneet“, luiskasi opettaja pojalleen. „Olem-
mehan jo hywinkein monta kertaa tällä paikalla käy-
neet emmekä koskaan ole aawistaneetkaan, että täällä
se aarre olisi kätkössä. Ja kumminkin se näyttää
täällä olewan. Kun Matteo kerran tässä paikassa
häwisi, niin tottakai hän tässä taas nähtyiinkin tu-
lee. Warrotaanhan ja waanitaan. Jos hetken olem-
me färšiwällisiä, luulen warmaan ihanan palkinnon
saavamme. Menehän sinä, Ransa, parikymmentä

askelta syrjään tästä kivi-lohkareesta! Itse menen toiselle puolelle. Pidetään sitten molemmin tarkasti silmällä kallion lohkaretta ja näitä ympäristöjä. Hyökätään heti kun intiaani tulee näkyviin hänen päälensä, kaadetaan hänet ja sidotaan näillä nuorilla, jotka sitä vasten mukaani otin. Ole varuillasi, Ransa! Heti kun huudan „Pääälle!“ hyökkää hänen kimppuunsa.“

„Ole huolehti, isä, kyllä sen teen“, wakuutti Ransa. „Wihaan näet suuresti sitä wanhaa lurjusta, joka on meitä niin paljo pilkannut ja nenästä wetänyt. Kyllä hän saa nyt tutustua nyrkkeihini!“

Rumpikin asettui paikalleen, painautui kiviiseen maahan ja rupefi hiewahtamatta tarffaamaan kivi-lohkaretta. Riihkeän kullanhimon raatelemat sydämet sykkivät kowasti. Molemmat olivat he päättäneet tarpeen waatiesja käyttää aseitakin, jos intiaani itseään puollustaa koettaisi. Huolellisesti tutki sen tähden Ransa revolverinsa ja irroitti puukon tupesta. Niin pitkälle oli näet kullan ja aarteiden himo jo saanut heidät, etteivät rikostakaan kammofsuneet, jos waan oli toivoa himo tyydyttää.

Saajalla kuun walaisemalla ylängöllä oli kaikki aivan hiljaista; ei läheltä eikä kaukaa kuulunut muuta ääntä kuin wäijyksissä olewain walkehoisten hengitys; tuulen henkäystäään ei tuntunut; koko seutu näytti autiolta ja tyhjältä juuri kuin wasta olisi Suojan käpistä valmistunut.

Minakin tunti oli jo kulunut siitä kuin opettaja poikineen paikalle saapui eikä wielä mitään merkkiä näkynyt siitä että Matteo olisi lähellä ollut. Seitä

alkoi jo huolettua, että hän olisi jotain maanalaista löytävää myöten ainakin päässyt liivahtamaan, kun koira tuli äkkiä rauhattomaksi ja alkoi verestäväin silmin mainuta kallion lohfareeseen päin. Samalla kuuli opettaja hiljaista kolinaa maan alta. Heti sen jälkeen nähtivät hän ja Ransa kumpikin kallion lohfareen, jota opettaja kaikin voimin ponnistelemallaan ei ollut hiewahtamaan saanut, verkalleen ja äänettömästi kohoavan ja syrjälleen wyövähtävän. Kiven alla oli synttä aukko, josta kohoisi ensin Matteo intiaanin pää, sitten leveät hartiot ja tufewat käsiwarret. Ne kohottivat aukon reunalle raskaan säkin. Vielä kerran katosi intiaani kokonaan pimeään aukkoon, mutta tuli taas pian nähtyviin uudelleen ja asetti rautakangen säkin wiereen. Sen jälkeen hypähti hän notkeasti itsekin ylös ja pahaa aawistamatta kumartui kiven wiereen nähtävästi aikoen wierittää sen aukon päälle. Mutta sitä juuri tahtoi opettaja estää hänet tekemästä, maksoi mitä maksoi. „Päälle!“ karjasi hän hurjasti pojalleen, ja samassa tunsi Matteo äkkiä tartuttavan itseensä kiinni kahdelta puolelta, tunsi miten neljä voimakasta kouraa puristeli häntä ja paiskasi wastustamattomalla voimalla hänet maahan.

Hän huudahti pelästyksissään. Mutta heti toipui hän hämmästyksestään ja reuhautti jalopeuran voimalla hyökkääjät pois päältään. Hän hypähti maasta ylös, tarttui kiivilohfareeseen, wieräytti sen jonkunlaisen wipusimen avulla aukon suulle, tarttui kanteensa ja asettui uhkaawan näköisenä puollustamaan itseään hyökkääjiä vastaan. Raikki tuo tapah-

tui muutamassa filmännäpäyksesä. So heilahti hänen kädessään oleva pelättävä tankki uhkaavasti opettajan päätä kohti ja hetkinen vielä, niin olisi se ollut murkuna, siivoin pamahdi pysähy laukaus aivan intiaanin takana, voimakas mies horjui, raskaas rautatankki putosi hänen kädestään ja itsekin lyhistyi hän voihkaten maahan.

„Sumalan tähden, Ransa, sinä ammuut hänet!“ huudahti opettaja.

„Sinut pelastaakseni, isä!“ vastasi nuorukainen kylmäverisesti ja heitti revolverin pois sekä kumartui tarkastelemaan oliko Matteossa ollenkaan henkeä enää. „Hän näyttää kuolleelta, ihan hengettömältä!“ lausui hän nopeasti. „Sen parempi meille, sillä kun hän kumminkin terran meidät tunsi, ei henkemme olisi enää turvassa ollut. Muistathan, isä, mitä hän itse on kertonut meille intiaanein salakavalasta kostosta, jos heidät sattuisi, kuten hänet nyt, kohtaamaan valkoihoiset niin huolellisesti salaamanja malmissuonen luona. Matteo kaatui taistelussa. Ei meidän sen takia tarvitse huolehtia“.

Waikka kullanhimo olikin raaištuttanut opettajan sydäntä, kammoksutti häntä kumminkin hiukan jallainja juuressa makaawan ruumiin näkö.

„Sumalani, wäärin olemme tehneet!“ woiwotti hän. „Kunniallista taistelua se ei ollut — waan murha!“

„Älä puhu murhasta mitään, isä“, pöyhkeili Ransa. „Hän olisi tappanut sinut, jollen olisi häntä ampunut!“

„Mutta mehän ensiksi hänen päällensä hyökkäsimme, joten kumminkin olemme murhaajia!“ vastasi opettaja, jota teko tuntui kaduttavan. „Voi, miksemme ole paremmin kullanhimoamme hillinneet, ettei se olisi meitä noin pitkälle saanut! En minä hänen kuolemaansa halunnut, vaan ainoastaan aarteitaan!“

„Minkäpä sille enää tekee, tehty on tehty!“ lohdutteli Ransa. „Hänen aarteensa, ainakin osa niistä, on hallussamme ja kuolemaansa on hän itse syyppää. Miksi hän teki vastarintaa, waitka näki että meitä on kaffi häntä yhtä vastaan! Ja hänhän on sitäpaitfi kurja intiaani vaan. Kuka hänestä välittää? Korjataanhan vaan hänen ruuniinsa hiukan syrjään!“

„Mutta minne sen panemme? Jos joku sattuisi sen löytämään! Jos intiaanit saawat tietää, että olemme hänet tappaneet!“

„Eiwätkä saa, isä! Puolen tunnin matkan päässä tästä on muuan rotko, jossa harwoin tai ei pä juuri koskaan käy ketään ihmistä. Kannetaan ruumis sinne ja heitetään alas. Jos hänet sattumalta sieltä löydetäisiinkin, — niin kuka woisi wäittää, että me hänet ampuneet olemme? Ei kukaan woi meitä epäillä. Tarttukaahan käsitfi, isä! Kun hän kerran on rotkon pohjassa, niin kyllä hän silloin on iäfffi kadonnut!“

Ransan esitykseen oli paffo suostua. Salaisella kammolla tarttuivat he yhdessä Matteon hermottoomaan ruumiiseen ja laahasivat sen poikki ylängön rotkon äyräälle, jonka pohjassa lorifi metsäpuro.

„Wiskataan alas!“ kuiskasi opettaja käheällä äänellä. Heilahdus waan ja ruumis lensi sywäyksen jyrkältä äyräältä alas sywyyteen — kuului ofsien katteilemista — weden loiskahdus — sitten kaikki waikei kuoleman hiljaiseksi. Hengittämättä kuuntelivat molemmat walkoihoiset. Kuun kalwakassa waloissa näyttiwät heidän kaswonsa kalman kalpeilta.

„Palataan takaisin“, kehotti opettaja wihdoin poikaansa. „Se työ on tehty, mutta meillä on vielä muuta tekemistä ennen aamun koittoa. Matteon säkki ja kankikin owat pois korjattawat“.

Ransa nyrkäytti myöntymästi päätään ja he lähtiwät molemmat takaisin kallion lohkareelle. Äännettöminä, kumpikin ajatuksissaan, astelivat he rinnakkain. Kallion lohkareelle saaruttuaan näkiwät he kaiken olewan ennallaan.

„Wieläkö me tänä yönä koetamme lohkaretta fiirtää ja kaimokseen tunkeutua?“ kysyi Ransa isältään.

„Emme“, wastasi tämä. „On jo kohta aamu käsisä. Ennen päivän koittoa on meidän ehdittäwä kotiin, jottei kukaan poissaoloamme huomaisi. Ota sinä säkki, Ransa. Se on vielä ehkä meille tarpeeseen, kun toistamiseen tänne tulemme“.

„Mutta katsotaan, isä, ensin mitä säkisä on“, huomautti Ransa. „Kyllä olisi katkera pettymys, jollei siinä sattuisikaan olemaan mitä luulemme olewan ja mitä etsimme“.

Wapisewin käsin irvoitti hän sidettä, jolla säkin suu oli kiinni sidottu. Saatuaan sen auki pisti hän kätensä säkkiin ja nosti sieltä malmikappaleen.

Sloisesti huudahti hän silloin:

„Gipäs luulomme ollutkaan turha. Katsopas, isä, miten puhdasta hopeaa!”

Kyllä alkoivat silloin opettajan filmät kiilua, kun hän kuun valossa tarkasteli wälkkywää kappaletta.

„Puhdasta hopeaa, totta tosiaan!” lausui hän wapisewalla äänellä. „Kyllä kai se on rikas kaimos, josta tuollaista malmia löytää. Tyhjennä säkki, Ransa”.

Voika pudisti säkin tyhjäksi ja sieltä putosi heidän eteenjä melkoinen läjä kiiltäwää metallia. Säkki ei ollut iso, waan sitä kalliimpi sen sisältö oli.

„Wihdoinkin olemme päämäärämme saavuttaneet!” iloitti opettaja. „Tuossakin on jo muutamain satojen markkojen arwosta hopeaa ja kuinka paljo sitä mahthaneekaan olla tuon kallion lohkareen alla! Me olemme rikkaita, Ransa, warmasti upporikkaita. Kunhan tuosta kylliksemme olemme hopeaa nostaneet, palaamme kotiimme Euroopaan! Ollaanhan nyt waan warowaisia eikä mitään löpötellä, jottei kukaan salaijuutamme arwaa! Tule, poikani. Huomenna tulemme päiväseen aikaan tänne takaisin. Kun on waloisa, niin ehkäpä jaammekin kallion lohkareen syrjään wieräytetyksi”.

Se panivat malmikappaleet takaisin säkkiin, poimivatpa vielä tarkoin joka sirusenkin maasta pois, jottei niiden kautta mitään ilmi tulisi. Ransa nosti sitten säkin woimakkaille hartioilleen ja opettaja otti koiran kaularihmaasta kiinni ja niin lähdettiin nopeasti käymään kotia kohti, jonne he saapuivat noin tuntia ennen auringon nousua. Jutiaanimajoissa nu-

futtiin vielä, kun he niiden firmu tulkiwat. Yksikään ihmisiilmä ei heitä huomannut. Mutta tuhannet ja taas tuhannet taiwaalla kirffaasti tuiffiwat tähdet eivät nähneet ainoastaan arvoja, peloisiaan rientäviä murhamiehiä, waan myöskin miehen ruumiin wiruwan rotkon pohjassa puron partaalla.

V.

Hopeakainoa.

„Näillä kun aurinko taas tuon surkean yön perästä kirffailla säteillään maailmaa walaisi, tuliwat opettaja ja Ransa näköjään aiwan huolettomina huoneestaan ulos ja astelivat Ungerin pelloille päin, missä tämä poikansa ja muutamien intiaanien kanssa ahkerasti kahwipensaitten kanssa puuhaili. Heillä oli pysähtymässä sekä sitäpäitfi tavalliset kapineensa, wäwä ja kuokka, ikäänkuin olisiwat muka metsälle menossa ja samalla retkellä malmia etsiä aikoivat. Unger pudisti päätään kun näki heidän tuleman.

„Ettekö, naapuri vielä ole päässeet mielettömistä toiveistanne?“ kysyi hän opettajalta. „Suullisi kumminkin teidän jostuksesta tyllästyvän tuohon. Olettehan jo kuufaujimääriä turhaan maita ja kalioita myllöstäneet ja hopeaa etsineet. Milloin, milloin tulette järkiinne ja koetatte oikealla tavalla toimeentuloa ja isäistä tyytywäisnyttä saaruttua? Awatkaahan waan filmänne ja katsokaa ympärillen-

Sillä olemmehan me tässä filmäinne edessä esimerkinä sitä, että ahkeruus ja sitkeys lopulta kauniisiin tuloksiin ihmisen saattaa. Naapuri, ruokoilen teitä, pankaa pysy ja kuokka pois ja tarttukaat lapioon ja minä, vanha Unger, jonka suusta ei vielä koskaan ole tahallista vilpillistä sanaa päässyt, minä wakuutan että maatilanne on vuoden ja yön kuluttua yhtä hyvässä kunnossa kuin meidänkin tila, sillä me kaikki, niin monta kuin meitä täällä on, autamme ja ohjaamme teitä mielellämme. Miettikääpäs, naapuri, sitä ja ajatelkaa vanhaa kotianne ja elämänne iltapuhdetta, jonka woitte siellä tyytyväisenä wietää, jollette työtä arastele ettekä uutterasti ahkeroidonkun aikaa. Ja siihen asti kun kotimaahanne tykenemme palaamaan, woimme täälläkin elää ja olla onnellisia ja tyytyväisiä".

Sanottuaan tuon ojensi hän opettajalle wilpitömästi kätensä, mutta tämä ei siihen tarttunut.

„Minusta se on liijan pitkäpiimäistä“, ylpeili hän. „Kyllähän minäkin vielä päämääräni saavutan ja silloin saamme nähdä, kumpi meistä, tekö wai minä, pikemmin ja rikkaampana vanhaan kotiin palaa! Entä ole nytkään luoksenne tullut saarnojanne kuuntelemaan, waan teille ilmoittamaan, että poikani kanssa wiivymme ehkä pari päivää poisja. Älkää ihmetelkö siis, jollei meitä huomennakaan vielä kotona nähtyisi. Hyvästi siis!“

Niine sanoineen kääntyi hän ja lähti Ranskan kanssa menemään.

„Ette ole oikealla järellä!“ tuumiskeli Unger, mutta ei koettanutkaan enää naapuria pidättää, waan

ryhtyi ahkerasti työtänsä jatkamaan, sillä hän oli oppinut tarpeeksi hyvin tuntemaan tämän omapäisyyden.

Kivakasti astelivat opettaja ja Ransa ylängölle, jonne yöllä olivat intiaania seuranneet, ja löysivät helposti kallion lohfareen, joka oli halutulle aarteelle wiewän aukon päällä. Lohfare olisi pitänyt saada syrjään siirrettyksi, mutta waikka he kuinka ponnistelivat ei kivi hiewahtanutkaan.

„Kyllä tässä on joku taitavasti kätketty wipulaitos“, tuumi opettaja ja koetti etsiä sitä. Turhaa etsiminen kumminkin oli, ja kun hän oli aikansa hapiullut ja tutkistellut kiveä, ilmoitti hän viimein aikowansa waikka millä keinoin hopeakaimokseen päästä.

„Kivi on syrjään saatava, Ransa, waikkapa kappaleiksi räjäyttämällä“, sanoi hän. „Otin jo fotoa lähtiesiä sitä warten mukaani ruutia“.

Sanottu ja tehty. Witkastelematta ryhtyivät he työhön ja saivatkin pian poratuksi kallion lohfareeseen tarpeeksi syvän reijän. Se täytettiin ruutilla, aukko tufittiin tarfoin, niin että jäi ainoastaan hyvin pieni reikä sytytykslankaa warten. Sen toiseen päähän pistettiin tuli ja opettaja ja Ransa lähtivät juoksemaan etemmäksi waaralliselta paikalta odottamaan räjähdystä. Pian ehtikin tuli ruutiin, pamahdus, kowa kuin kanuunan jyrähdys, tarisutti ilmaa ja kiven seutu peittyi pölyyn ja sawuun. Silloin kiiruhitivat aarteen kaimajat paikalle ja heidän ilohuutonsa ilmoitti että räjähdyttäminen oli onnistunut. Lohfare oli syrjään wyörähtänyt ja sen sijalla ammotti

kaiwoksen pimeä aukka. Riemuiten syleilivät isä ja poika toisiaan.

„Kunhan kukaan vaan ei olisi kuullut pamahdusta“, pelkäili Ransa.

„Ole huoleti!“ lohdutti opettaja. „He siellä ahaallahan luulevat meidän metsästelemän, ja jos kuulivat, niin luulevat sitä vaan pyksyn pamahdukseksi. Laskeutaan sukkelasti alas, Ransa! Wihdoinkin pitää meidän katsoa, mitä hyvää olemme onnistuneet löytämään!“

„Mutta siellä on pimeä, isä!“ huomautti Ransa.

„Niin onkin, poikani, siksiäpä olinkin mukaani pari kairoslamppua ja öljypullon“, vastasi opettaja.

„Näet, että olen kaiikki muistanut“.

Kairoslamput sytytettiin ja walaistiin niillä pimeää aukkoa. Silloin näkivät he huonosti tehdyt puiset tikapuut. Ransa laskeusi niitä myöten edellä alas ja isä seurasi perässä. Laskeuduttuaan noin parihymmentä porrasta tulivat he muutamalle pengermälle, jossa näkivät kaitenlaisia työkaluja, sekä joitakin öljyllä täytettyjä kairoslamppuja.

„Katsopas, Matteolla on hyvät warustukset“, huomautti opettaja. „Täällähän on kaiikki työkalut mitä malmin irrottamiseen tarvitaan. Kun meillä kumminkin on itsellä aseet, emme näitä tarvitse. Steenpäin, Ransa!“

Pian löysivät he toiset tikapuut, ja sitten kolmannet. Sen jälkeen saapuivat he nuoreen porattuun kätävään, joka loiwasti painui sywynyteen.

„Tässä on tie, jota wiepi aarteen luoksi“, iloitui opettaja ja lähti painumaan eteenpäin. Ransa

tiiruhti mukaan, sillä käytävä oli niin leweä, että siinä voi kulkea kaffi henkilöä rinnakkain. Ilma siellä oli raitista ja puhdasta, josta voi päättää, että käytävän aukkoa joko usein awattiin tai oli se muuten yhteydessä ulkoilman kanssa.

Kun he olivat muutamia minuutteja kävelleet, forkeni ja laweni käytävä ja pian sen jälkeen saapuivat aarten etsijät tilamaan luolaan, jonka seinistä kaimoslampun valo toisin paikoin heijasteli firffaasti takaisin. Huumautuneena pysähtyivät opettaja ja Ransa. Sitten pääsi heiltä kummaltakin yhtä aikaa ihastuksen huudahdus. He riensivät kaimoslamppuineen sellaiselle paikalle, mistä valo voimakkaimmin ja firffaimmin heijasteli ja seinää tarkastellessaan huomasivat edessään erittäin rikkaan hopeasuonen, josta kimalteli melkein puhdasta hopeaa sellaisilta paikoin, mistä kiveä oli louhittu pois.

„Olemme löytäneet!“ riemuitsi opettaja ihastuneena. „Tuon suonen rikkaus on ääretön! Olemme rikkaita kuin kuninkaat, Ransa! Pari voimakasta iskua waan wasarallani ja hopeaa wyörvy läjittäin jalokoihimme. Lyödäänhän, Ransa, jotta saamme käsin onneamme koetella!“

Samalla kohotti hän wasaransa ja iski sillä voimainsa takaa hopeasuonen wiereessä olemaan kiveen, saadakseen hopeaa sitten helpommin irroitetuksi. Ransakin pani kaimoslamppunsa maahan ja alkoi hakata isänsä kanssa. Iskut olivat niin voimakkaita, että fappaleita seinästä sinfoili, ja puolisen tuntia hakatuaan oli opettajan jaloisfa jo melkoinen kasa arwo-

kaista hopeamalmia, jota katjellesa hänen sydämensä iloista sykki.

Nämät kaijki owat meidän omiamme, Ransa!" riemuitji hän kopeloiden wapijewin käfin malmikapaleita. „Eikä ainoastaan nämät tässä, waan kaijki mitä vielä näistä seinistä irroitetuksi saamme, kaijki se hopean paljous, mikä tästä suonesta löytyy. Kaijki on se meidän! Kaijki, kaijki! Koko maailma!"

Mies oli kuin mieletön, niin waltaamasti waijutti häneen löytämänsä hopean paljous. Ei hän sinä hetkenä ajatellut ollenkaan kamalaa rikosta, jonka avulla oli aarteensa löytänyt. Yhtä wähän sitä myös muisti Ransa, joka silmät ahneudesta palawina seisoi kumarassa ja nosteli ja tunnusteli käjssään irroitettuja hopeamalmikapaleita.

„En waihtaiji tätä luolaa saksalaiseen herttuakuntaan!" innotteli hän. „Niin, isä, olemme rikkaita, ja kaiken maailman onnen woimme saawuttaa! Kuka rohkenee meitä enää halwetsia ja hywiä neuwojaan meille antaa? Ei kukaan, kaijkein wähimmän wiheiliäinen Anger, jonka täytyy hiwi hatussa raataa woijakseen kurjaa henkeään elättää ja pari markkaa wuodesa säästöön panna!"

Opettaja kohautti halwetsiwasti olkapäitään. „Kurja mies parka!" arweli hän. „Mutta kuulehan, poikani", wirtahti hän äkkiä ja pyörähti katselemaan luolan muitakin seiiniä, „emmehän vielä tiedä, kuinka suuri rikkautemme on. Tutkitaanpas muitakin seiiniä!"

He ottiwat kaimoslamput käjssinsä ja tarkasteliwat niiden walossa seiiniä ympäröinsä. Kivisesä sei-

näsfä risteili hopeasuonia kuin lankoja verkossa. Ei näyttänyt olevan waifea irroittaa ijojakaan hopeamääriä. Raikkea tuola ihaillessa huomasi opettajan terävä filmä erääsfä luolan kulmassa matalan loferon.

„Mitä tuolla on!“ ihmetteli hän. „Siitähän näyttää lähtewän käntävä wielä sywemmäfsi maan fisälle. Meidän pitää ottaa selko siitä, Ransa! Minä menen edellä!“

Raiwoslampulla tietä walaisten tunkeutuivat he kumaraſsa käntävään, mutta muutaman askeleen kulettuaan woivat taas käwellä suorina, sillä käytävä tuli korkeammaksi ja leweämmäksi. Noin wiidentoista askeleen päästä saapuivat he toiseen luolaan. Selittämätön oli se ihastuksen huudahdus, joka silloin opettajalta pääfi. Todellinen Jngan aarre, jota hän oli niin kauan etsinyt, oli näet hänen edessään. Ransa seiso i hämmästyksestä mykkänä hänen wieresefään ja tuijotti keltaiseen, kiiltävään kultaan.

„Raikki on meidän!“ huudahti hän hetken päästä intohimon tufehduttamalla äänellä. „Jntiaanin surmaamisesta olemme saaneet runsaan palkkion! Mitä onni, että wartioitſimme ja seurasiimme häntä!“

„Niin, mikä onni!“ änkytti opettajain. „Niin fuuri, että tuskin woin sitä käsittää!“

„Katsotaanpa, eifö turmioſi palauta ſinua tajuntaan!“ kaitui silloin synkeä, luolan katoſta päin kuuluwa ääni. „Nyt on, te ahnaat, weriset murhamiehet, kullanhimonne tyydytetty, mutta ſamalla kun luulette täyſin ſiemaukſin onneſtanne nauttiwanne,

samalla saatte tyhjentää perikatonne kalkin. Elävänä ette tästä luolasta pääse!”

„Pyhä Jumala, Matteon ääni!” parasi opettaja kauhistuneena.

„Niin onkin, Matteon ääni!” toisti intiaani pillalifesti. „Matteon, jonka te luulitte kuolleena rotkossa wiruman! Mutta kuulanne osui huonosti, puuden tuuheat oksat estivät minut koviin suurella vauhdilla rotkon pohjaan syöksymästä ja puron wilpas wesi sai minut toipumaan ja palautti osittain woi-
mani. Warmasti tiesin, mistä teidät löytäisin. Olette löytäneet Jngan aarteet. Saatte nyt löydyksenne nauttia niin kauan kuin henki keuhkoisianne wirtaa. Koston hetki on tullut — kuulkaa miten pois pääsytienne suljetaan!”

Kuului kova jyrähdys ikäänkuin koko maa olisi pirstoiksi mennyt, luola ja käytävät kaikuiwat jymästä — sitten tuli äkkiä kuoleman hiljaisuus.

„Nyt se on sulettu!” huusi Matteo. „Perikatonne on warm. Luolan suu on tukittu! Silmänne eivät koskaan enää saa nähdä auringon waloa!”

„Armoa, armoa Jumalan tähden, Matteo!” rukoili opettaja epätoivossaan ja kuoleman tuskassa. Ransa waiwui wawisten ja woihkien polwilleen.

„Ette tekään armoa minulle antaneet”, jymisi Matteon ääni kamalasti. „Teillä on nyt fitä mitä halunneet olette! Miksi ette totelleet waroitustani? Minahan minä teille sanoin: Jngan aarre on pyhä! Woi fitä, joka siihen koskee! — Woi teitä nyt!”

Wiimmeiset sanat lausuttuaan katosi luolan katossa olewan aukon päällä ollut pimeä haamu. Tus-

fin nyrkkin mentävästä reijästä kuumotti silloin hiukan päivän valoa pimeään maanalaiseen huoneeseen.

„Matteo! Matteo!“ kirkui opettaja räikeällä äänellä. „Säästä henkemme ja pidä kaikki nämät aarteet! Wannonme ettemme enää niitä tavoittele!“

Noihin toivottomiin huutoihin ei kuulunut minäkäänlaista vastausta ja woihkaten waiwui opettaja maahan poikansa wiereen.

Siinä käden ulottuilla olivat nyt nuo ääretömät aarteet, joita he niin uupumatta olivat etsineet. Mutta mitä hyödytti heitä nyt kaikki nuo rikaudet ja kullanhimonsa tyydytettyksi saaminen? Luolan aukko oli suljettu, itse olivat he maan pöween haudatut, eivätkä woineet ollenkaan pelastusta toivoa, sillä he tunsiwät Matteon ja hänen leppymättömän wihansa walloisia kohtaan. Walitus, tuskan parahdukset, oihkiminen täytti luolan ja aina tawan takaa olisi tarkkaawa korma kuullut pauketta, jonka synnyttiwät epätoimon woimalla luolan sisäseiniin isetyt wasaran lyönnit. Sellainen kuuntelewa korma löytyikin. Ylängöllä kiviisellä maalla makasi Matteo intiaani heikkona ja woimattomana, tykenemättä mitään omaksi pelastuksekseen tekemään. Tuskin jaksoi hän aina tawantakaa hiukan päätään kohottaa kuunnellakseen kamalaa, heikosti maan alta kuuluwaa porua. Ei armon, ei säälin wiwahdustakaan nähnyt hänen tuskan wääristämillä kaswoillaan, joille kuolema näytti jo leimansa painaneen. Toisinaan kun synnydestä kuului oikein hurja, sydäntä wihlowa parahdus, hymyilivät hänen finertävät huulensa pilkallisesti. Saama, jonka Ranskan am-

puma kuula oli tehnyt, oli huonosti fidottu eikä näytännyt päältä nähden olevan paljon toivoa sen paranimisestä. Matteon laihat jäsenet olivat rikki ruhjotut. Hän ei kyennyt itseään auttamaan, parin askeleen päähän aukosta vaan hädin tuskin ryömiä jatkoi. Wiimmeinen ponnistus, minkä kykeni tekemään, näytti olleen kostonsa toimeen paneminen ja Sngan aarteiden pelastaminen. Tarkoituksensa oli hän saavuttanut, mutta elämänsä pääkin näytti olevan lähellä. Hän tunsiikin sen eikä koettanutkaan wälttämätöntä kohtaloa pois torjua. Laidottomana jäi hän makaamaan uhriensa haudan päälle eikä tietänyt päivän eikä öiden kuluista mitään. Wähän aikaa vielä, niin korpit ja kottat tulewat raatelemaan hänen lihaansa ja sirottawat hänen luunsa ympäri yläkää.

„Kummallista“, tuumi muutamia päiviä myöhemmin Unger pojalleen Joosepille, — „neljä wiikkipäivää on kulunut jo naapuriemme katoamisesta ja Matteonkin, jota sen jälkeen ei myöskään ole nähty. Luulen, että he owat yhdessä metsästäämään lähteneet, ja alan jo aprikoida heille jonkun onnettomuuden tapahtuneen“.

„Mahdollista se kyllä on“, myönteli Jooseppi. „Mutta mitä voimme tehdä? Emme tiedä, mistä päin heitä etsisimme, waikka halusta kyllä heitä hakemaan lähtisim“.

„Olen minäkin jo sitä tuuminut. Muistin myös heidän koiraansa“, jatkoi Unger. „Kenties sen avulla heidän jälkensä löytäisimme, jos irti laskisimme. Jos vielä otettaisiin pari intiaania mukaamme ja tuolla

ylängöllä ristiin rastiin kulettaisiin, niin olisimme ainakin tehneet, minä voimme welvollisuutemme täyttämiseksi”.

„Balmis olen lähtemään“, wakuutti Jooseppi. „Ja tyllä intiaaninkin lähtewät, kun heidän heimo-laisensa etsimisestäkin on kysymys. Milloin lähdetään, isä?“

„Hetki, wiiwyttelämättä ollenkaan“, wastasi tämä. „Warustahan itseji aseilla poikani, minä puhe-len sillä aikaa ystäwiemme, intiaanien, kanssa“.

Tuntia myöhemmin oli jo pieni hywillä aseilla ja monenlaisilla tarweaineilla warustettu miesjoukko matkakunnossa ja lähti ylängölle päin. Anger oli päästänyt koiran kahleista ja sitonut sen nuoraan. Surjaa kyytiä samosti se eteenpäin ja opasti miehet suoraan päätä kallion lohkareen luo, missä Ransa oli Matteon werta wuodattanut. Yhtäkkiä huudahtiwat intiaanit kauhuusta. Melkein yhtä aikaa huomasiwat he näet lähellä kallion lohkareta kowalla maalla wiruwan Matteon hermottoman ruumiin.

„Matteo! Sinäkö? Ja tuollaisessa tilassa!“ ihmetteli Anger rientäen kuolewan luo. „Mitä sinulle, ystäwä hywä, on tapahtunut? Miten raadeltu ja haarwoissa!“

Jooseppi ei paljoa puhunut. Hän polwistui intiaanin wiereen, tutki hänen tilaansa ja puisti surullisena päätään. „Suonosti on asiat! Meidän täytyy wiedä hänet kotiin ja koettaa, woiko häntä pelastaa“, lausui hän wihdoin. „Ottakaat hänet sylinne ystäwät ja kantakaat hänet pois täältä“.

Matteo teki heikon kieltelwän liikkeen.

„Mikään ei liikutta minua!“ kuiskahti hän. „Ei minua voi enää auttaa. Kuolema karmii jo luitani, ja tahdon tänne kuolla, juuri tähän paikkaan“.

Waiikka hänen äänensä olikin heikko ja hiljainen, kuului se kumminkin niin käskewältä ja warmalta, ettei hänen tahtoaan wastustettu. Kumminkin koetti Jooseppi sitoa hänen monia haavojaan. Silloin huomasi hän selässä pysryn kuulan tekemän haavan.

„Sumalani, kuka tuon on tehnyt?“ parahti hän. „Ransa herra!“ sai Matteo sanotuksi. „Hän ja isänsä owat murhaajiani — kostamatta en kumminkaan kuole!“

„Missä he owat? Sano, Matteo, missä he owat?“ hätäili Anger. „Ja mitä on tapahtunut? Oi, pelkään, kauheaa! Voi, Matteo, owatko hekin kuolleet?“

„Eivät vielä“, wastasi intiaani. „Waan parempi olisi heille, jos jo olisivat. Heidän hautansa on sulettu eikä enää aukene“.

Anger pyysi yhä hartaammin saada tarkempaa selkoa, mutta paatunut intiaani ei ruwennut mitään wirtkamaan. Sen sijaan puheli hän kotwasen heimolaisensa kanssa intiaanein kielellä, jota Anger ja Jooseppi eivät ymmärtäneet. Tarffaawina kuuntelivat miehet jokaista hänen sanaansa ja heidän kaswoillaan kumasteli wuoroin hämmästys, wiha, kiukku, uhka ja lopuksi hurja woiiton riemu. Kun Matteo oli puhumasta lakannut, karjuivat he ilosta ja hypelivät hurjasti Matteon ympärillä. Haawoitettu hymyili tyytywäisenä; mutta äkkiä koufistuivat hä-

nen jäsenensä suonenvedon tapaisesti, suusta pääsi puoleksi tufahdutettu walitushuuto, filmät pyörivät kamalasti ja ennenkuin kukaan ehti hänelle awuksi rientää, o'raisi hän jäsenensä ja oli kuollut. Intiaanit herkesiwät loilottamasta ja surumielin katselivat Anger ja Zoosseppi miehen ruumista, joka, waikka ylipäänsä lieneekin wihannut wakoihoisia, oli kumminkin heitä kohtaan ollut aina, kuolemaansa saakka, uskollinen ja awulias.

„Hän on kuollut!“ wirkkoi Anger. „Rauha tomullensa! Mutta mistä löydämme nyt ne toiset, joita etsimässä olemme?“

„Ette niitä löydä koskaan, herra!“ wastasi wafawasti Matteon sukulainen, Juan Santos nimeltään. „Palatkaa kotiin, herrat! Mitää kyselyä, alkääkä tutkiko mitään. Suulet, jotka y'fsin waan olisimat woinneet salaisuuden paljastaa, owat i'käsi sulkeutuneet. Matteo oli oikeutta harrastawa mies, hän on kostanut ansion mukaan. Poistukaa täältä! Näettehän, etteiwät wakoiset welsjene täällä ole.“

„Minakaan he eiwät kaufana tästä ole“, intti Anger. „Enkä minä poistu ennenkuin olen koettanut heitä etsiä.“

„Etsikää sitten, herrat!“ wastasi Juan Santos tylysti. „Emme me estä teitä.“

Anger ja Zoosseppi kuleskeliwat koiran kanssa useampia tunteja ylängöllä sillä aikaa kun intiaanit walmisteliwat Matteota hautaamaan. Mutta koiran kaan awulla eiwät he löytäneet jälkeäkään kadonneista, jotta oliwat haudatut sywälle maan sisään. Yön lähestyessä palasiwat he wihdoin surullisina kotiinsa

saamatta vähintäkään selkoa maanmiehistään ja naapureistaan.

Wasta kolmen tai neljän päivän perästä palasivat intiaanit ylängöltä majoihinsa. Tapahumasta ylängöllä eivät he sanaakaan hiiskahtaneet, vaikka epäilemättä tarkointin tunsivat opettajan ja hänen poikansa kohtalon. Ei Joosepin eikä hänen isänsä rukoukset saaneet heitä sitä paikkaakaan edes ilmaisemaan, missä kuolleiden tomu lepäsi.

„He ovat kuolleet!“ vastasivat he kaiktiin kysymyksiin. „Unohtakaa heidät, herrat, olkaa wakuutetut, että he itse ovat syypäät kohtaloonsa. He ovat joutuneet katalan himonsa ja syntisen sekä petollisen tefonsa uhriksi. Enempää ette saa tietää! Suumme on lukossa“.

Muuta eivät intiaanit ilmaisseet eikä opettajaa eikä hänen poikaansa kuulunut takaisin tilalle, jonka wiljelykset, kuten ainakin isännättömän talon, pehentyivät ja pensastuivat.

Syvästi suri Ungerin perhe kadonneita, entisiä naapureitaan; sillä vaikka he koskaan eivät olleetaan voineet heitä erittäin kunnioittaa, olivat he kumminkin ystäviä ja maanmiehiä, ainoita, joiden kanssa voi entisistä ajoista juttuilla. Heidän häwiämimensä perästä leimahti siirtolaisten sydämmissä uuteen liekkiin koti-ikävä, joka koskointaan ei ollut ihan sammujsisia ollut. Ja monet kaihoisat katseet heittivät he sille taiwaanrannalle, jossa päin vaikka kaukana, kaukana meren takana oli se ranta ja se maa, missä heidän kieltään puhuttiin ja missä tam-

mimetisköt humiſivat ja vihreät kuusikot kummuilla huojuivat.

„Runpa oliſi ſiellä!“ huokaili jökainen itſekseen, ja päivä päiväältä suuremmaksi ja waltawammaksi kaſvoi ſekä vanhempain että pojan ſieluſſa ikävä kotimaahan. —

IV.

Juan Santox.

Woi olla noin wuofi kulunut opettajan ja hänen poikansa häwiämifestä, kun Jooseppi eräänä iltana istui ajatukſiinsa waipuneena muutamalla tilan lähellä olewalla kummulla, josta woi nähdä kairki wilylykſet. Mutta ei hän tällä kertaa kukoiftawia tiluksia katſellut, waan mietiskeli itſekseen, kuinka kauan hänen ja vanhempainſa vielä pitäiſi työtä tehdä ja ſääſtää, jotta wihdoinkin kotimaahan woiſivat palata. Hänen laſkujenſa tuloſ ei ollut ilahduttawa, ſillä monet wuodet vielä keſtäiſi ennenkuin he oliſivat ſaaneet kerätykſi ſumman, joka riittäiſi matkakuſtannukſiin Sakſan maalle ja ſiellä vielä pienen tilan oſtoon. Surullifena painuiſin hänen katſeensa ſen tähden maahan.

Silloin hawautti hänet haaweiftaan hiljainen lyönti olkapäälle, ja hämmästykſekseen näki hän edesſään Juan Santoksen, joka Matteon kuoleman jälkeen oli tullut yhtä hyväkſi Joosepin tuttawakſi kuin ennen oli Matteo ollut.

„Olette alafuloinen, herra“, lausui Juan ystävällisesti, „ja useita viikkoja jo olette olleet, sen olen huomannut. Juan Santos on ystäväanne, — mitsette usko hänelle huoltanne?“

„Kun sinä et kumminkaan voisi meitä auttaa, hyvä Santos“, vastasi Jooseppi huoaten.

„Kukapa tietää“, väitti intiaani hymyillen. „Ker- tokaahan nyt waan minulle kaikki asianne, Jose herra“.

Juan Santosin sydämmellinen puhe vaikutti niin Jooseppiin, että hän empimättä kertoi hänelle huolensa.

„Isäni vanhenee vanhenemistään“, sanoi hän lopuksi, „eikä äitinkään ole enää niin reipas kuin entisinä aikoina. Pelkään että kuolema heidän silmänsä ummistaa ennenkuin heidän viimeinen ja rak- kain toivonsa toteutuu, toivo nähdä jälleen kotimaa ja elämänsä ehtoopäivät siellä tyytyväisinä viettää Muutamia tuhannet markat riittäisivät heille waati- mattoman elämän viettämiseen meren tuolla puolen vanhasa kotimaassa, — waan waikka kuinka ahle- roita ja säästäväisiä olemme koettaneet olla, emme kumminkaan ole saaneet kerättyä puoltakaan tarwit- tavasta summasta, ja sen tietää kuinka kauan vielä kestää ennenkuin sen säästetyksi saamme“.

Juan Santos hymyili taas.

„Mitä te turhaa walitatte, herra!“ lohdutteli hän. „Unohdatte kokonaan, että tilanne armo on ahkeruutenne kautta ainakin kymmentertaisiksi kohon- nut. Jos haluatte sen myydä, saatte siitä warmaan- kin niin suuren summan, että toivonne toteutuu“.

„Mistäpä sellainen ostaja löytyy?“ tuumi Jooseppi huoaten. „Olen kyllä sitäkin ajatellut, mutta aina olen kumminkin tullut siihen päätökseen, että olisi hulluutta sellaista toimomaan ruweta. Warakas mies ei halua näin etäisiin seutuihin asettua ja köyhä taas ei kykene kauppasummaa suorittamaan“.

„Minäpä tiedän, herra, yhden ostajan“, ilmoitti filloin Juan Santos. „Jos teillä todella on halu jättää maamme, niin lupaan minä wiikon kuluessa tästä päivästä lukien maksaa teille täyden hinnan tilastanne kiiltävillä hopeatangoilla.“

Joosepin silmät wälähtiwät iloista, mutta fitten pudisti hän surullisena päätään.

„Mahdotonta, hyvä Santos! Mahdotonta!“ epäili hän. „Lasket waan leikkiä minulle“.

„En tosiaankaan leikkiä laske, herra“, wakuutti Juan. „Olkahan waan kärjivällinen muutamia päiviä, niin näette“.

Sen sanottuaan poistui hän pitemmittä selitysfittä eikä häntä seuraawina päiwinä tilalla näkynyt. Jooseppi ei oikein tietänyt uskoisiko wai ei intiaanin puhetta. Toistaiseksi päätti hän olla kumminkin manhemmilleen mitään Santosin tuumista hiiskumatta ja toimitti waan wäsymättä tehtäviään.

Kuusi päivää kului eikä Juan Santosta kuulunut palaawaksi.

Seitsemäntenä päivänä ilmestyi hän yhtäkkiä useampien seuralaisten kanssa Angerin asuntoon juuri kun perhe oli kokoontunut päivälliselle.

„Tässä olen nyt, Jose herra“, sanoi hän, „ja tuossa on“ — samalla wiittasi hopeatankoihin, joita

kumppaninsa hänen wiittauksestaan oliwat useampia Joosepin eteen asettaneet, — „ja tuossa on hinta tilastanne, jos vielä olette halukas sitä myömään. Voitte punnita tangot, — ne owat raskaita ja kyl-
län armokkaita vaatimattoman toiwonne toteuttami-
seksi”.

Vanhemmat katsoiwat hämmästyneinä milloin Jooseppia, milloin Juania, milloin taas hopeatankoja ja oliwat tapahtuman johdosta aiwan ymmällä, kunnes Jooseppi selitti heille asian. Sanomaton ilo waltasi silloin isän ja äidin ja ilosta itkien syleilivät he toisiaan. Heidän jo kauan salaa kyttenyt toiwonsa oli toteutunut, he saawat vielä nähdä kotimaansa, elää wiimmeiset päivänsä armaassa isänmaassaan.

„Mutta kuka se ostaja on, joka tilastamme noin paljon antaa?” kysyi Jooseppi wihdoin intiaani ystävältään. „Me kiittäisimme häntä, sillä tällä kaupalla tekee hän meille todella juuren hyvän työn”.

„Ei se kiittää kannata”, wastasi Juan Santos lewollisesti. „Hän maksaa waan teille näiden maiden todellisen arwon mukaan, jotka te uutteralla ja sitkeällä ahkeruudellanne olette tehneet Perun kaurineimmiksi wiljelysmaiksi. Ahkeruuttanne on teidän siis kiittäminen onnestanne, sillä nämät hopeatangot owat sen hedelmiä.” Ottakaa hopeanne, palatkaa takaisin kotimaahanne ja eläkää siellä onnellisina ja tytyväisinä!”

Kyllähän Jooseppi arweli että Juan Santos itse oli rakkaudesta heihin tilan ostanut, mutta Juan ei myöntänyt sitä. Yhtä wähän jai Angerin perhe minkäänlaista warmaa tietoa siitä kuin entisten naa-

puriansa lopustakaan, jotka yhdessä heidän kanssaan olivat Euroopasta tulleet. Juan Santos ei ruvennut mitään selittämään.

„Alläähän siitä huolehtiko, Jose herra, mistä hopea on tullut“, sanoi hän waan. „Siinähan jo on tarpeeksi, kun tiedätte sen omalla ahkeruudellanne ansainneenne. Sallikaat minun olla ääneti ystäwistäanne! He olivat oman kohtalonsa seppiä, kuten te olette onnenne. Kufin saa niittää mitä kylwää. Ja warmaankaan ette koskaan unohda tässä maassa kokemuksestanne oppimaan oppia, että hiljaisella, waatimattomalla, uupumattomalla ahkeruudella menestyy paljon paremmin ja on onnellisempi kuin ahnaalla kullan ja aarteiden etsinnällä. Jos ystäwänne olisivat olleet sellaisia kuin te, niin olisivat he yhtä onnellisiatin. Mutta Suuri Henti maksaa jokaiselle ansionsa mukaan, sillä hän on yhtä oikeutta harrastawa kuin mahtawakin!“

Muutamia wiikkoja myöhemmin jätti Ungerin perhe Perun ja lähti laiwalla kotimaahansa. Onnellisesti pääsivät he Saksaan, josta he sydämestään Jumalaa kiittivät. Unger osti rahoillaan pienen siwän maalaistalon jotenkin läheltä entistä wuokrati-laansa. Wanhat ystäwät ja tuttavat toiwottivat hänet ja omaisensa sydämmellisesti terwetulleiksi.

Hänen hartain toiveensa on toteutunut. Hän wiljelee isänmaatansa ja tietää, että pojalleen jää oma tupa omalle maalleen, josta kukaan sydämmetön tilanomistaja ei voi häntä häätää pois. Sen enempiä hän ei ole koskaan toiwonut eikä Jumalalta pyytännyt ja tuon waatimattoman toiwon toteutumisi-

nen tekee hänet ja hänen perheensä onnelliseksi. Yksikään heistä ei kaipaa Ingan aarretta, sillä he tietävät, että nöyryys ja uskollinen ahkeruus tekee ihmisen onnellisemmaksi kuin rikkauden ja kullan himo.

„Nuorten kirjasto“ on tähän asti ilmaantunut:

- I. Tee työtä uskollisesti, Jumala auttaa ihmeellisesti. Kertomus nuorisolle. Kirjoitti Frans Hoffmann. Hinta 1 mk.
- II. Rehellisyys maan perii. Kertoi nuorille ystävilleen Frans Hoffmann. Hinta 1 mk.
- III. Uskollinen ja rohkea. Nuorisolle kirjoitti Frans Hoffmann. Hinta 1 mk.
- IV. Kotka-Heikki. Nuorisolle kirjoitti Frans Hoffmann. Hinta 1 mk.
- V. Amerikan rikkaan enon haussa. Nuorisoa varten. Mukaelma. Hinta 1 mk. 25 p.
- VI. Ingan aarre. Nuorisolle nousevalle saksaksi kirjoitti Frans Hoffmann. Hinta 1 mk.
- VII. Kunnan väkeä. Nuorisolle nousevalle saksaksi kirjoitti Fr. Hoffmann. Hinta 1 mk.
- VIII. Joka kovan kokee, se pehmeän löyää. Saksaksi nuorisolle kertonut Fr. Hoffmann. Hinta 1 mk. 25 p.

Nuorison kertomuksien pitää olla „oikein jännittävä“. Et läpä muuta nuoriso nouseva mieltä lukeakaan kuin toisesta odottamattomasta tapauksesta toiseen kiirehtimää, virkeää tarinaa. Suvaininta on kuin kirjain „sankari“ itse on nuori, niinkuin luttialin, esim. joku löyhä, mutta kelpo poika, rehti ja reipas, jonka tielle nousee vastuksia ja vaaroja, vaan joista vastuksista hän — hyvästä käytöstään ja kunnollisuudestaan välttämättä tietentä — ihmeellisesti ja arvaamatta selviää, mieläpä nousee arvoontin, rikkauteen ja kunniaan, itelleen iloksi ja luttijalle mielihyvätiksi.